

СВОБОДА

LIBERTY

Часопис для руского народа в Америці і орган „Руского Народного Союзу“.

Рік XIV. Скрантон, Па., Четвер, 1-го Падолиста, 1906. Число 44.

Vol. XIV. Scranton, Pa., Thursday, November 1, 1906. No. 44.

ОГОЛОШЕННЯ

ВАЖНЕ!

До Всіх місцевих Урядників Рус. Нар. Союзу і всіх членів взагалі!

На підставі ухвали IX. головної конвенції Руского Народного Союзу відбувшої ся в Scranton Pa. повідомляю сим вас, що з початком Новембра 6. р. буду настановляти місцевих організаторів Р. Н. С. Хто з пп. урядників або членів схоче зайняти ся організацією своїх рідних братів-Русинів нехай сейчас зголосить ся до 'головного організатора. Пп. місцеві секретарі мають першешство. — Всі оголошення мусять бути прислані най-далше до 31. Octobra с. р.

С. Ядловский,

головний організатор,
Box 76, Jersey City, N. J.

Оголошене.

Отсим повідомляю Вас ПП. Секретарі, що приймаючи від 1. Августа 6. р. членів до Р. Н. С. маєте від кожного нововступаючого відбирати: 1) вступне після літ, так як було перше, 2) за грамоту 25 цнт., 3) відзнака 75 цнт., 4) книжочка 10 цнт., 5) на фонд резервовий 2 цнт., 6) фонд бідних 1 цнт. і 7) фонд народний 1 цнт. При вступі нових членів маєте уважати, аби члени були здорові, чесні і добрі Русини і щоб не перевищали 40 літ життя. Ті, котрі мають вище 38 літ а не скінчених 40, мають предложити метрику родження або який инший документ, котрий би посвідчив про їх вік.

С. Ядловский, голов. секретар.

Повідомлене

для всіх відділів Р. Н. Союзу.

ПП. Секретарі!

Отсим повідомляю вас, що кожного місяця належить ся повідомити мене: хто був прийнятий до братства, хто вимазаний; хто був прийнятий з переступним листом, а хто взяв переступний лист; хто змінив посмертне на скілько і кому записав; хто оженив ся; хто помер; скільки членів повістало в братстві на ціле а скільки на половину посмертного. — Всі такі зміни треба написати на Місячній Справі, т. е. на картці, котра прийде вам з кожним розметом і ту картку по кожнім мітингу або найдалше до 29-го заслати разом з деклараціями і переступними листами, если які будуть, на адресу:

Theo. Labowsky,
Box 76, Jersey City, N. J.

Після тої місячної справи прийде вам слідуючий розмет, а котре братство не пришло такого повідомлення на час, то его розмет буде такий сам, який був попередний, а члени, котрих братство хотіло прийняти або вимазати, не будуть прийняті ані вимазані аж доперва на другий місяць, бо на 30-го замикає ся рахунок членів і розсилає ся розмет.

Теодозій Лабовский,
рекорд. секр. Союзу.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза“, кожде братство приналежить до „Союза“, повинно мати отсі книжки:

- 1) Книжку членів (іменослов).
- 2) Книжку місячних складок.
- 3) Книжку касову і протоколу.

На сі книжки повинно кожде братство заслати 5 доларів до каси „Союза“.

НОВИНКИ.

НАЛЕНДАР.

Падолист.

1	Ч.	Йоїла
2	П.	Аргентина вступ.
3	С.	Паріона Вел.
4	Н.	22. Ліккері
5	П.	† Якова брата Господня
6	В.	Аргент. Атаманія
7	С.	Маріяна

Роботи при желізних, сталевих і бавовняних фабриках в Злучених Державах ідуть добре. Невдовзі будуть будувати одну фабрику для виробу колісних возів (кар-шапу), що буде займати 320 акрів землі.

У Тов. ім. Т. Шевченка в Виннипег, Канада панує живий рух тепер. Дня 3. листопада с. р. відбудєсь „Робітничє Віче“. де будуть обговорювані різні питання, а головно справи дотикаючі пролетара робітника і купна власного дому. Опісля 10. листопада с. р. відбудєсь представленє „Верховинці“, а дохід. призначений на сплату галі. Дня 25 лист. с. р. відбудуть ся „Загальні збори“ „Читальні ім. Т. Шевченка у Вінн.“, на яких буде вибиратись новий виділ читальні. Все це буде відбуватись в „Manitoba Hall“ при Manitoba ave. & Powers str. Сю галю задумало товариство купити; вже й задаток дали \$200. З початком листопада товариство переносить ся до неї і тоді мусить доплатити \$400. Значить маємо запла-тити \$600 „cash“ — а релшту т. е. \$4000 на виплат.

В Омага точить ся тепер дивний процес. John

Wipf скаржить злодія о \$2.000 00 відшкодованя за зраненє его. Злодій пострілив его, коли він гнав за ним. Як Wipf зловив злодія, то той давав йому \$1.400.00, щоб він его пустив.

Знов банкруцтво. І. М. Seballes & Co., банкері і купці в Нью Йорк, Н. Й. збанкрутували, а довги їх виносять від \$3.000.000 до \$4.000.000. Банкруцтво то споводував їх заступник в Гавані, котрий зник, забравши зі собою \$1000.000 належачих до них. Злодієм тим є Emanuel Silveira, з компанії Silveira в Гавані. Silveira виїхав з Гавани 2. жовтня с. р. на однім зі своїх парових яхтів, „Carmelina“, заповідаючи, що удає ся до Нью Йорку, щоб там залагодити справи торговельні зі своєю компанією. В подорож удав ся разом зі своєю жінкою і дітьми. Коли однак не став в Нью Йорку в означенім дні, телеграфовано до Гавани і довідано ся, що злодій утік в невідому сторону. Сей час вислає депеші до всіх департаментів поліції на цілім світі.

Мурин Daniel R. Francis зістав дня 13 жовтня с. р. в повітовій в'язниці в Chicago, Ill., повішений за замордованє своєї жінки і пані Dorinda Scroggs. Мурин був аж до хвилі страчення цілком спокійний і тішив ся, що може відпокутовати за поповнену абродню.

Цілий ранок сказанець молив ся, попрацював ся також з кривими і приятелями, а коли сторож в'язниці Whiteman провадив его на шибеницю, мурин освідчив, що то его найщасливіший день в житю. При виконанню вироку було лише кілька осіб присутних.

В Anxvasse Mo., Paris Bartley, касієр і F. C. Stokes, асистент касієра, ввійшовши до банку дня 18. жовтня с. р. застали так двох розбійників, котрі оперували як раз при касі. Узброєні в револьвери урядники дали до рабівників 50 стрілів.

На стріли відповіли рабівники також огнем револьверовим, пересилаючи тим способом урядникам 15 куль. Так острілюючи ся, доперли рабівники до дверей, котрими дістали ся на вулицю, де всіли на коні і утекли, забравши зі собою \$200.00. Один з рабівників є ранений.

Катастрофа в Індиях. В Campbellpore в Індиях

винянали недавно около 200 подорожуючих купців паровий корабель, котрим мали під'їхати в гору ріки Індус і висісти там на противляжачім березі. В дорозі тій однак дістав ся корабель в вір і перевернув ся на середині ріки.

Ледви трийцять осіб вивратовало ся, бо мешканці сільські не хотіли дати жадної помочи потопаючим, за що khar (війт) положеної там місцевості буде потягнений до судової відвічальности.

Граф Almeida, зв'єсний в Rio de Janeiro обаватель, поповнив сими днями самоубійство в сензаційний спосіб. Запросив він своїх приятелів на виставний обід, потім запровадив їх перед клітку зі львами, випожичену з певної менажерії. Коли всі приглядали ся звірятам і розмаляли, граф відчинив непомітно клітку і вийшов межі льви, котрі в тій хвилі кинули ся на него і в мить розшарпали его. Самоубійця мав правдоподобно величезні довги зі шулерства.

Дивні покровення. Один чоловік оповідає о собі:

Оженив ся з вдовою, маючою з подружя дорослу доньку, в котрій залюбив ся мій отець і в короткі пошлюбив єю. Тим способом отець мій зістав моїм зятем, а моя пасербиця мою матерію, скоро була жінкою мого батька. В рік по шлюбі жінка повила мені сина, котрий був моїм вуйком, бо був братом моєї мачухи. Жінка мого отца зістала також по якимсь часі матерію гарного хлопця, котрий був заравом моїм внуком, ако син моєї пасербиці. Моя жінка була бабкою, понеже була матерію моєї мачухи; а знов бувем рівночасно мужем моєї жінки і єї внуком, — а що муж особи будучої бабкою є натурально дідом, то зіставем своїм власним дідом.

Шалючий в місті Навапа гурган, котрий тут надійшов від Wenezueli, начинив величезні спустошення в порті і доках корабельних. Перешло 20 кубанчиків забитих, а багато ранених. Кілька домів розвалила сила могутного вітру. Дерева в парках і на вулицях поломані, а навіть повиривані з корінєм. Різні депеші доносять о затоненню кількох пароходів, але на разі не можна ствердити, чи ті кораблі дійсно пішли на дно моря.

Сильна буря перейшла дня 18. жовтня с. р. вздовж побережя Флориди, а на водах межі Флоридою а північно-західною частию Куби шалів гурган, котрий, здає ся, перервав кабель (линя охороняюча підводні дрти телеграфічні) лучащий Санялаго з Флоридою, бо жадної депеші не можна було ані переслати ані відобрати. В виду того отже, що комунікація телеграфічна і телефонічна перервана, не можна на разі подати докладно розмірів нанесених шкід. Міста St. Augustine і Miami стають під водою.

Варварство російських обещиків. З села Розток, положеного 6 км. від російської границі коло Вродів в Галичині, приходять до Панасівки тамошні селяни по горівку, котру перепачковують через границу. Оногоди прийшло кількох селян до Панасівки і закупили по гарцеві горівки, повертали до дому. Зараз за селом, на який кільометер від границі ударили на них російські граничні салдати і убили на місці кулями одного з них, Романа Трача. Другий Іван Петрук дістав кулею в черево і ледви веспів доволічи ся до найближчої хати, де его перев'язано, однак в дорозі до шпиталю в Вродах він помер в Суховоли. Третій, ранений кулею в руку, веспів перейти границу. Четвертий Омелян Запорожецький, ранений багнетом в плечі і ухо, сховав ся до села і на другий день рано показав місце, де счинила ся пригода. Се місце віддалене від границі і находять ся на австрійській території, а сліди крови та витолочена нива, де упав Трач, вказують, що его добивали. Ті сліди на ниві вказують далше, що его тягнули до границі і відтак кинули у віддаленю двадцять кроків на своїм боці. На місці злочину найдено вистрілений патрон і один патрон, що не випав. Австрійські власти зарядили по тій причині слідство, котре супроти зв'єсних відносин з „дружкою державою“ скінчить ся на нічім.

Нагороди за замордованє царя. До „Daily Express“ в Лондоні надійшла телеграма з Женевы, що з відтам розіслано тисячі примірників відозви, котрею визначає ся нагороду високоости около 130.000 франків за забите царя, а половину тої нагороди за забите малого царевича наступника трону.

Бійка на ярмарку. Оногоди на ярмарку в Карлівці, константиногородского повіта, счинилась велика бійка. Почалось з того, що один чоловік, на прізвисьце Сектлер, з села Войнівки, полтавского пов., украв у якогось селянина хустку з грішми: того чоловіка піймали і ярмаркові почали страшенно бити его; коли хто пробував заступати ся за нещасного чоловіка, то й того били. Карловский пристав Кирдановский і декілька поліціянтів хотіли були оборонити Сектлера, але всі заходи їх були даремні. Тоді хтось з стражників вистрілив. Обурена юрба кинула злодія й кинулась на пристава, який сховав ся у двір А. Пушкаря, бухгалтера карловської економії. Будинок Пушкаря розгромлено, а хазяїна тяжко побито. Скоро явились стражники й почали стріляти в натовп. Чи довго вони стріляли, певно сказати не можна, але наслідки були дуже страшні. Люди ховались, втікали, куди попали, а в них стражники усе стріляли. В будинок С. Т. попало десять куль, але на щастє ні одна з них не пробила стіни наскрізь, і не поранила нікого з дітей та жінок, яких було повно в будинку. Скільки всього поранено — не відомо. В лікарню привезено вісім осіб, тяжко покалічених, з них один, Коваленко, скоро потім умер.

Аматор жіночого волюса. В Берліні арештовано 28-літнього банкового вольного Альфреда Ланге в хвили, коли якийсь ученик на улиці обтинав коосу. В его мешканю знайшли відтак 19 кіс. Арештований подав, що вже від 13 року життя чув у собі непереможну жажду відтяти кождо коосу, яка попаде ему в очі. Щобивилічити ся з тої недуги, став моряком, але на кораблі не видержав довго і вернув ся до Берліна. Віддали его під лікарську обсервацію.

Хто хоче

научитись по англійски говорити, читати і писати, нехай впишесь до

ШКОЛИ.

Наука відбуваєсь два рази на тиждень: в понеділок і п'ятницю від 7 і пів до 9 і пів вечер.

Наука безплатна

Голосатись під число: 44—47

712 W. Lackawanna Ave., SCRANTON, PA.

Де є?

Еслиби хто знав, де перебуває Харитина Даничівна, жєна Івана Даничівна з Brady, Pa. коло Шамокни, котра похлила мужа і 4 дітей 17 октября, нехай зволють ласкаво повідомити під адресою: Max Pelak, Mgr of Russian Mrel. Co 327 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.

Бунтівники.

Граф Дерішкірський, пан на Дерішкірах, Паньскій Волі, Ковій Волі, Бараньоголовах і многих інших селах, богатих в чорну урожайну землю подільську, був одним з тих панів (Боже, даруй їм небесну куруну!), котрі ціле своє майно і жите посвятили готові для добра хлопського. А що ясний пан граф досі того не зробив, то єдино в своїй рації, що:

по перше, не було до того відповідної нагоди;

по друге, що хлопам в его добрах і без того добре діяло ся, у виду чого жертва его життя і майна не мала би найменшої цілі і значіння.

Однак мимо того ясний пан граф опікував ся дуже старанно „хамми“ так на селі, як і в повіті, в соймі і в парламенті.

І тій іменно дбалості ясного пана належить завдячити, що всі хлопам в добрах его підписували ся знаком святаго хреста. Се стародавній звичай і дуже гарний, а при тім наскрізь християнський. Нескажу, щоби він був дуже культурний, але в засаді гіджу ся з паном графом Дерішкірським, як і з иншими панами вповні, що „хамми“ штука писання і читання не є зовсім так невідкично потрібна.

Прецінь звісно, — кажуть хамови підписати — він сплине в долоню, возьме правою або лівою лабою за перо і малює з розмахом... святий хрест. Се вистарчає ему зовсім.

Що правда, трапляє ся, що якийсь дотепний пан що иншого напише, а що инше „хамови“ прочитає, — але то тільки так в жарту, а се прецінь же вина „хама“ а не „пана“, що на „панських“ жартах не пізнав ся і на тім письмі вималював святий хрест. Що такі жарти справді вже багато хлопів відпокутувало жебрачим кійом або криміналом, однак з того ще не виходить, щоби хлопам так знов конечно штука читання і писання була потрібною. Таж прецінь на світі було тільки святих, що жадного письма навіть не нюхали, а прецінь же святими вістали. Деж проте дурному хлопови рівнати ся з Божими святими.

Впрочім, Богом а правдою, то і хлопам ясного графа не дуже так дерли ся до писання — бо і по що?

В селі панував звірцевий лад. Податки з хамів стягано правильно, секвестрації і ліцитації переведено легально, хлопів школою не мучено, а перед всілякою ворожою агітацією старанно їх бережено.

Не було нігде вістки, щоби хлоп з голоду умер, бодай урядово сего не потверджено. Коли пух хто з голоду, то міг собі цілком свobodно силаснути. Не хотів, — ніхто его до того не змушував.

Одним словом.. конституція!.. рай!..

Але не для наших се хлопів! — ой ні, ні. Взяли хами на розум і — збунтували ся.

Страйк! — Боже, Боже! таж то через горло не хоче пересунути ся таке погане слово.

Ну і чи згадав би хто звідки вив ся той страйк. За нічо в світі ніхто не вгадає!

Але хто цікавий най послухає, розкажу вам все дуже докладно як справа мала ся.

Ясний пан граба... (ага! а чи знаєте ви звідки взяло ся слово граба? — якийсь збожевільний етимолог твердить, що походить оно від слова „грабита“ „грабля“ от вісвітництва!) Отже пан граба любить всілякі спорти, звичайно як кождий пан (дай їм Боже пановане!). Особливо наметно любить пан граф польоване і для того держить він у себе велику псарню. Поспроваджував він то в Англії, то в Данії, то в Норвегії і Бог зна в яких еще інших країв расові пси і провадять раціонально песю годівлю. Злобні люди твердять, що і якусь субвенцію на се дістає; о скільки се правда, не знаю, отже і не міг бим на певно присягнути. Досить однак на тім, що псарня у нього розвиває ся знаменито.

Перед кількома літами спровадив пан граба з міста славного будівничого і поручив ему вибудувати для своїх любимців притулиско.

Кажу вам... палата не псарня. Де там наша школа!

До псів, розуміє ся само собою, держить пан граф псарників.

Найстарший псарник спровадженийдесь аж в Англії, учить псів ловецкого ремесла. Молодший, якийсь мабуть Німчиско, доданий Англійцями до помочи. Один старший парубок відставлений до чищення псів, а одна кобита до варення їм страв. Двох менших хлопців приділено до помочи і обслуги псарникам і парубковим.

Все там іде звірцево, — точно, як в зігарку.

Може місяць перед жнивими вийшла на яв в дворі якась справа, досить не чиста, іменню неправильности пана касієра у пана графа. Ним пан граф овсім довідав ся, касієр наживав всім патами, не забуваючи, зовсім природно, взяти собі на пам'ятку з графської каси кілька синих паперців, так що бідна каса зістала ніби панна без дансера на бали.

Здає ся мені, що з цікавості забажав пан граф довідати ся, що там в касі шванкує і з огляду на свої спосібности математичні, зволив пан граф повірити

мені шконтрум своєї каси за винагороду на гурт 15 корон в цілости і кави з рогацьком, титулом щоденного додатку.

Я скінчав працю солідно. Віддавав пану графови, а він заплатив мені чесно що до сотика, все, що обіцяв. Нічо не задержав — ба навіть чемно подякував (Боже вішли ему за се щасливі дні).

Але від того часу щось але почало бути зі мною, так що аж хань Господи! Аж сором признати ся. І гріх се і сором для мене. Я уляг нехристиянському почуванню і... почав заздирити псарчукови пана графа.

В книзі видатків, котру я шконтрував, знайшов я позицію: „Пану Едвардові Псядусі плата за май 60 корон. В иншій знов місці: „Псярникови, пану Псядусі видано ординарію за квартал шість метрів ліпшого збіжжя“. Дальше знайшов я нотатку: „Пану Псядусі за чверть року 1½ сажня дубових дров і т. д., і т. д., і т. д. При кінці книги знайшов я такий видаток: „В двох покоях пана Е. Псядусі уставлено нові печі кафелі, в кухні новий мідяний котел, а в домашній лазенці нові курки і мосяжні проводи!“

Боже! подумав я — а колиж то народний учитель, що учить хамські бахорі, буде так щасливий, як панський псарник? І станули мені в думці завалені печі в шкільних будинках, гнила підлога, мокрі стіни, 50 корон місячної плати, шестеро дітей і всі инші ровкоти учительського заводу.

Зачав шукати дальше. Всі позиції, які відносили ся посередно або безпосередно до удержання панських псів, зсумував я разом, а поділивши їх через скількість псів, а відтак через 365 днів року, отримав я круглу суму 53 сотики, яко денний кошт удержання 1 пса. Скоро потім я порівняв сю цифру з позиціями, які означали денний заробок хлопський, я прийшов до заключення, що один панський пес потребує більше, ніж хлопська родина, зложена з п'ять або більше осіб.

Дальше я пригадав собі, що панські пси не працюють, не дають рекрута, не платять державних податків, ані додатків краєвих, повітових або громадських. Не тисне его журба о виживленні дітей і одіж, а в дальшій консеквенції я дійшов до другого заключення, що під зглядом життя нашому хлопови далеко ще до панського пса.

Серед таких нелюдящих думок перекинув я кілька карток в книзі видатків і вір мій пав на імя Олексі Кузя. Відак той був моїм знакомим і близьким сусідом. Мав він жінку і четверо дрібних діточок, з яких найстарший хлопчик ледво скінчив 7 літ. Побіч імені Олексі стояли разом позиції по 42 сотики за кождий робочий день при двірській молотільни. Взяла мене охота довідати ся, скільки випадає на кожду особу родини Олексі. Рахунок не довгий, 42 сотики поділив я на 6 частий і діставем 7 сотиків або 3 і пів крайцара на одну особу на страву, опал, світло, одіж, обув і т. д. денно. Відчисливши від того свята, неділі, а дочисливши натомість до того не предвижені видатки, як хвороба, смерть...?

Дальше я не був вже в стані думкою сягнути. Мені зробило ся страшно, переляк огорнув мою душу, перед очима стало мені темно. Я станув над пропастью страшною, бездонною. — Не знаю, яким чудом постримав ся я тоді, щоби не крикнути гавту... Мені виділо ся, що мене самого напали, обдерли зі шкіри і вкинули в сю бездонну пропасть на зломане карку.

З часом прийшов я до себе, я опритомнів, і тоді, зобачив я вже не себе, але Олексу Кузя, впадаючого в сю пропасть. І не йно его самого, але сотки тисяч таких самих, як він. Чиж они всі вже невідкично сказані на таке жите? Чиж нема вже для них жадного виходу, жадного ратунку? — хочби на хвилино...?

І тоді шибнуло мені через думку немов блискавиця, одно єдине слівце: Страйк!

І хоч я опам'ятавши ся пізніше, нікому слівця з того не повторив, а заключення до яких я дійшов, порівнюючи хлопську долю з долею панського пса я собі задержав, — то однак ті псї 53 сотики я оповів не хотючи хлопам...

І чи повірите? Саме ті псї 53 сотики викликали в селі хлопський страйк.

Богу дякувати, страйк в недовзі скінчив ся і — о диво! навіть досить корисно для хлопів. Помимо сего однак далеко хамам еще до... панських псів — ой далеко!

З „Гайдамаків“.

Лист селянина до вчителів.

Подаємо за „Рідним Краєм“ лист селянина до укр. учителів в Росії. Він звучить дословно так:

„Дві сотні з лишнім літ, як уряд гнітить нас, дві сотні з лишнім літ, як нам заткано рота і заборонено друкувати газети і книжки нашою мовою. За цей великий час уряд викопував велику прірву між українським народом, розділивши народні маси в його інтелігенцію, а з цього вийшло те, що власне вся інтелігенція відцурала ся від свого народу, покинула свого меншого брата, обрусіла, народ страшенно занепадає: став дуже темний, з'убожів... Всього цього досяг уряд своїми утисками і заборонами, але не міг досягти самого найголовнішого, не міг вирвати з уст народу його язика, не міг вбити живого українського слова й пісні. А між тим найшли ся сьмиліві добрі люди, котрі не цурали ся свого народу, а яко мога підтримували його.“

І от опісля 17. жовтня того року з'явили ся на решті українські газети не тільки по великих городах, а навіть й по маленьких — повітових. Але пройшли дві волі, і одна за другою газети заборонились урядом. На решті єдина українська щоденна газета „Громадська Думка“, на всю обшир України тепер заборонена, а редактора її арештовано. Але марні заходи російської бюрократії. Коли переніс народ український 250-літню неволю, то тепер ніякі утиски уряду не зможуть заглушити в народі національної свідомості і поступу до кращого життя, а тільки загальмує його на якийсь час, бо таки прийде той час, коли ми будемо вільними на своїй рідній землі. Алеж не варто покладати ся на місце терпіння хлібороба, а треба всім українським громадянам, в котрих жевріє хоч мала надія налучші часи, встати за діло хто чим спроможеть ся боронити українське національне життя, й національну самосвідомість, літературу, освіту... Але найбільше цьому можуть сприяти сільські народні вчителі.

До вас мій поклик, любі сини неньки-України, до вас носители просвіти народної, не даймо своєї рідної неньки на поталу, ви найближче стоїте біля народу, ви повинні стати на обороні народних інтересів. А народ вам допоможе.

Селянин Т. Татарин.

Нарід собі.

Недавно тому помер в чеськім місті Райхенау н. К. властитель реальности Жигмонт Мільштайн і записав увесь свій маєток в сумі 300 тисяч корон на чеські просвітні й гуманітарні цілі.

Отсей примір патріотизму на ділі, зовсім не відокремлений, се тільки одна перлина із множинної низки вчинків, які звершують Чехи під девізою „Нарід собі!“

Красше, чим всякі фрази може про се посвідчити 25 літний звіт чеської „школи“, що зветь ся там „Утшедні матіце школьска“. Отсе початкове просвітне тов. чеське мало в І. р. о. снована (1881) доходів 139,549 кор. 94 сот., а в році 1905 вже 701,757 кор. 88 сот., а за всі 25 літ разом 11,234,749 кор. 91 сот.!! Розкодів було в першій році 19,955 кор. 38 сот., в минувшій 609,787 кор. 32 сот., а підчас цілого істнованя товариства 10,825,604 кор. На школи видало тов. 9,138,989 кор., а на адміністратцію 500,900 кор., отже при кінці року 1905 лишало ся чистого майна 409,145 кор. Фонди і записи виносять разом 752,925 кор. Через цілий час свого істнованя засновало товариство в Чехах 32, в Моравії 21, в Шлезку 7, разом 58 огордів для дітей. Дальше заснувало товариство в Чехах 69, в Моравії 8, в Шлезку 5, разом отже 82 народних шкіл. Шкіл середніх „шкільна матица“ заснувала або утримувала 12: 6 гімназій, 4 реальних шкіл, 1 торговельну академію, 1 учительський семінар. Товариство числило в Чехах 262, в Моравії 112, в Шлезку 6, разом 380 місцевих груп. Найбільше жертволюбивими для товариства показали ся Чехи із місць, де они в меншості. Чехи в Теплиці прим. жертвували на товариство 387 кор., в Бріксі 300, в Литомірицях 164 кор., і т. и. З поза границь держави вплинуло на товариство в році 1905 від американських Чехів 3407 кор., від російських 2889 кор., з Німеччини 422 кор., з Болгарії 420 кор., з Авії 326 кор., а менші суми із Румунії, Сербії, Іспанії, Англії, Франції, Голландії, і Африки.

Чиж сі дані се не подиву гідний об'яв невіривного народного патріотизму, почуття народної спільности і народного обов'язку?! Лишень при істнованю таких обставин можна знайти ключ до тої загадки, що Чехи за пропорціонально невеличкий час із незавидного положення, коли в німецькім морю пропала їх інтелігенція і шляхта, добули ся на те становище, що нині. Німці не то не годні їх здавити, але вже починають грати ролю покривджених. Проняті щирим і розумним патріотизмом, хопились Чехи до невиспучої праці і власними силами сотворили своє шкільництво, виховали свою середню верству, здобули для себе міста не виключуючи й Праги, витворили великий власний промисл і торговлю, який опирають на власних таких непохибних кредитових інституціях, а весь край вкрили густою сіткою про-

Хто бажає інформації
про Бритийську Колумбію
нехай пише на адрес
Geo. Syrotiuk,
Vancouver, B. C., Canada.
Box 482,

світних та політичних організацій. Ось сам чеський „Сокіл“ має 180 гніздів 70 тисячами членів, на що припадає 20 тисяч жінок!

Колиж до приближених бодай успіхів дійдемо ми, де в кожного майже замкнене серце й кишеня на публічні жертви, де на кожнім кроці панує ще коли не недовіра то бодай неохота до своїх товариств і підприємств, де ще тільки навіть інтелігентів є Русинами лише по імені, де в тільки родинних очах вигрівають ся ренегати, де руської книжки і часописи не знайдеш і на лік нерав у осіб, що чіпляють ся до руської інтелігенції, а де тільки несвідомості, недобросердності, підзорливості й вічного фабрикованя сплетень, якими путає ся ноги й руки навіть найліпшим народним робітникам? Колиж ми станемо вірити у власні сили і добудемо ними все те, що нашому народови належить ся?...

ДОПИСИ.

3 Пітсбурга, Па.

Случайно зайшов я в неділю вечером, дня 14-го жовтня, на аматорське представлення, відігране в нововибудованій галі при церкві, де парохом є о. Стефанович. Члени парохії відіграли штуку о. Н. Струтинського „Страйк“.

Ціле представлення забрало около дві години часу, і дало мені нагоду пережити приємні та веселі хвили серед чисельної руської публіки, що битком заповнила салю.

Приглядаючи ся та прислухуючи ся грі аматорів, я не міг звернути уваги на те, яке вражіння викликала гра аматорів на публіку і тому я з великим інтересом хопив до рук свіжє число „Свободи“ в надії, що як не десять дописей, то бодай одну знайду там з Пітсбурга з увагами про відбуте ся представлення. Але якеж було мое зачудоване, коли і одного слова не було там згадки про те свято Пітсбурчан. І заболіло мене також, коли навіть в польській газеті, що виходить в Пітсбургу знайшов я рецензію дуже прихильну для аматорів і парохії, а до руської газети не було вому написати.

Мені прийшли на гадку дві річі: Або нема між пітсбуржанин Русинами нікого, щоби умів написати до „Свободи“ допис, або відігране представлення не заслуговує на се, щоби про него згадувати в дописах.

Однак я не думаю, щоби тут мало місце одне або друге. Така то вже руська вдача, що коли оден Русин вибе другому два зуби, то вже по всіх газетах о тім пишуть, а коли тане ся річ, що є доказом культурності нашого народа, і вповні заслугоє на те, щоби всі Русини о тім

знали і брали собі з того примір, такі річі переходять мовчки.

Хоч як у мене мало часу, але була би се велика кривда для аматорів, як би я хоч короткими словами не віддав честь їх заслугі.

Отже приступаю до річі. Відіграно штуку „Страйк“ з галицького життя. Чи така штука надає ся на американо-каньську сцену, се питане, ну але в браку відповіднійших річей і се мусить вистарчити.

Вже перед семою годиною публіка битком заповнила нову салю, і всі в зацікавленім оглядали нову гарну куртину — представляючу бандуриста над Дніпром.

Куртина піднесла ся, світла на галі погасла, освітленою остала лиш сцена з акторами, і очі всіх присутніх звернули ся в тім напрямі. Перед очима видців пересували ся сцени за сценами — віддані вірно, з життям, зірозумінням.

Я не міг власним очам вірити, чи се грають правдиві актори, чи се робітники руські, парохіане о. Стефановича.

Хочби як вибагливе мав хто піднебіне та вимоги до акторів, то справді гра їх йому мусіла би сподобати ся.

Штуку сю я бачив відіграну пару літ тому назад в иншій місці, але призначу, що в Пітсбургу она випала далеко краще.

Во і справді, хто бачив пана Ів. Демиду в ролі паниці — той певно набрав того переконання, що ролю ту годі краще віддати. Хоч всі аматори дуже добре грали, то пан Демид грав найліпше. Так уміло представити паницю Івана, жидівського попихача, лиш пан Демид потрафить. Мені ще тепер звучить в ухах паний голос Івана.

Дуже всім подобав ся пан Гальчак яко Підскакевич і пан Бабин — реєнтий. Они справді зрозуміли свою ролю і чули на кождім кроці, в кождім руху і слові, яку то повагу мають в селі економ та реєнтий, і тому заслугоють на повне признає.

А двое дівчат — Настя та Маруся — котрі відіграли М. Білик і М. Зазеба, своїми гарними словами, милими рухами та дзвінким голосочком у кожодого викликували вдоволене. Їх гарний народний стрій, вишивані сорочки, кождому подобали ся.

Пан Проконик яко академик, рішучий та оборотний, горячий та повний пожертвованя для народної справи, був дуже добрий, і я думаю, що ніхто би краще не відіграв його досить трудну ролю.

Кожний хто був на представленю, не скоро забуде куцого, пейсатого, в довгим халаті Мордка, котрого відіграв пан Секула.

Також і пан Рейда яко жандарм грав як правдивий жандарм, котрий все більше говорить як робить. На жаль пан Рейда щось

був захрип і не можна було його добре чути.

Менші ролі також випали дуже добре. Василь та Василиха — себто п. Хорощак та п. Бандровська, дібрали ся як дві каплі води. Передовсім пані Бандровська виглядала як правдива молодичка.

Парубки — Грошко та Водак та школярі Кая і Кошович, котрі певно перший раз в житю виступали на сцені, поводити ся досить сміло і свobodно — всім сподобали ся.

Отже цілість штуки випала надсподівано добре, мимо деяких браків, котрі годі так відразу усунути.

Я від себе те мушу сказати. На тім представленю показали пітсбурські Русини дві річі. З одної сторони, що суть між ними єдиниці, котрі спосібні тільки до грубої роботи в фабриці, але і до гри на сцені, з другої же сторони, що они люблять подібні річі як представлення, концерти — отже духове життя. Доказом сего була сал битком заповнена.

З того слідує, що таким гріхом було би, если Пітсбурчане обмежили ся на то одно представлення. А щоби вирівнати всякі браки, щоби придбати собі костюми і другі сценічні знаряди, пітсбурські Русини повинні з'організувати ся в театральний кружок. Ся річ є необхідною коначна і принесе далеко більше користи, якби хто небудь міг сподівати ся.

Тільки що до самого представлення. Щоб вичерпати цілу програму, мушу згадати еще сьпіви в актрах поміж діями. І так по першій дії відсьпівала пані Гела з Брадок і пан Костюк дякуючи з Пітсбурга псалом Бортнянського „Коль Слава“. Пан Костюк досить вже знавший з того, що розпоряджає сильним вишкolenним голосом, для того пару слів хочу сказати про паню Гелу. Голос її так мило звучав, що кождому припадав до вподоби своєю гнучкістю, мелодичністю, чистотою, свьжістю. Я вже нераз чув паню Гелу як сьпівала, і мушу признати, що ніколи так гарно не сьпівала як тоді. Пані Гела не то що не тратить свого голосу, але що раз то краще сьпіває.

Після другої дії відсьпівав подвійний терцет загально звисну пісню „Реве та стогне“, котра загально подобала ся.

Крім того відсьпівав польську пісню польський хор а пан Панасевич приграв на пані руські мелодії.

Ціле торжество закінчив о. Стефанович гарною промовою, в котрій висказав подяку так аматорам за їх труд, як і гостям, що поспішили на представлення.

Всі в жалем в серцю опускали салю, де через дві години так гарно забавляли ся, однак потімала їх надія, що на тім однім представленю не закінчить ся, але що завяже ся дра-

матичний кружок, і що місяця виставить на сцені щось нового.

Помагай їм Біг.

Гайдамака.

Апсонія, Сонп. 24 октября.

Дня 20 сего місяця члени місцевої Читальні ім. Котляревського дали бал в представленем і сьпівами.

Про бал, що випав дуже добре, не будемо говорити, — се звичайна річ. Про часті артистичну поговоримо обширніше.

Так представлення почалося о 8 год. Д. А. Каміньський відкрив его промовою, в котрій вказував, що історичний розвій руського народа — так впрочім як і в житю одиниці і в явищах природи — показує свьтлі, погідні, величні часи, в котрих на зміну йдуть часи нещастя, недолі, негоди. З радістю стрічати треба гарні часи і тішити ся цілою душою радощами і роскошю життя, — в часах недолі зі спокоем і витревалостію терпіти і боротись.

Є вказівки досить певні, що живемо в часах, коли наші суспільности в Європі живуть в передодні ліпших умовин, хоть політичних, за котрих може підуть і ліпші услівя економічні. Щож до Америки, то ту наша еміграція в повнім розвою своїх сил під кождим зглядом й швидко йде по дорозі поступу, що стремить зростати нас не чужими на чужині, а піонірами, що чужу землю з'уміли завойовувати і зробити — побіч других народів — своєю.

Представлення відбулось дуже добре. Видно що і „Страйк“ надаєсь добре на сцену емігрантів і ті розуміють її віддати. Деякі ролі віддано знаменито. Треба дивуватись було, як добре віддав ролю академіка Семена Тимко Ціркот. У його справжній талант актора. Прегарно віддав „Вокомана“ Давидо Несторак. Руки паньського, паньськучатого прислужника схоплєні з фотографійною, а мова в психологічною вірністю. Також роля Мордка віддана була абсолютно вірно Якимом Рогачем — місцевим даком, котрий яко головний аранжер і учитель представлення своєю витревалостію довів трудне діло до доброго успіху. Ролі реєнто-го, Івана, Василя Миколи, Матія були добре відіграні Іваном Войціховським, Василем Гребінком, Віктором Гнатком, Онуфрієм Кузяком і Грицем Піпюком. Деревляного жандарма віддав зі справжньою деревляністю Іван Мадзік. Слабше удались ролі дівочі і жіночі. Видно що дівчата не брали діла піднятого ними поважно, і замість бути повними життя і рухів, замість щоб мова їх була як срібні звуки звонів, а від рухів щоб земля „на три сажні горіла“, вони були неживими, досить бездушними манекинами. Та все таки і вони зробили при лихих обставинах богато і можуть мати надію,

що при праці до чогось доведи.

В інтермецках були продукції гри на фортепіані, в котрій молоденька Марія Підбережняк викликала в мені подив, і деклямації. Реєнтий Іван Войціховський є смілим патетичним мужицьким декляматором, а Анна Москалюк має великий талант до деклямації і требаб їй порадити, щоби тую трудну штуку у правляла з охотою і пильністю.

Слабше випали сьпіви підчас представлення. Гарну пісню „Ой під гаєм зелененьким“ з котрою ніяк не могли сьпіваючі зладити, так на пробах як і на представленю, треба було викинути, а на її місцену яку вставити. Крім усього голос піддано було за високо і вражінє випало мізерне. Ліпше випали сьпіви хорові по представленю. Сольових сьпівів і партій радимо уникати бо на сольові сьпіви треба конче сольових голосів, а в хорі мож і недостаточними голосами викликати ефект.

Добреб було постаратись о гарніші народні костюми, се миліше для ока нашого і Американців, котрі дивились би з більшою пошаною на нас, колиб виділи прегарні наші народні костюми, що суть видьвітом артистичної вдачі нашого народа.

Що до публіки, то она ще до театру такого навіть як той, який ми можемо дати, не дозріла. Підчас представлення говорять, встають, свистять, жартують між собою, або сміються голосним неприличним сміхом, так що мови акторів не чути навіть в перших рядах, тільки видно рухи. Руками впрочім наша публіка і найбільше інтересуєсь. У них ролю грає „show“ — улична колотня і комедиянство.

Судячи по тім, що наша Читальня дала, можемо сподіватись, що скоче недоводі пописатись зновачимсь може ще ліпшим як те що дала до тепер.

Оден з видців.

Форт Вилем, Онт.

Потекла кров в боротьбі про насущний... Дня 1-го Октобра с. р. застрайкували робітники в С. Р. Р. магазинах при виладовуваню кораблів у Форт Вилем, і рівнож С. N. R. в Форт Артур. Насамперед робили великі демонстрації Італійці і Греки, а солідаризували ся з ними Русини і аж пізніше Словаки. Форт. В. числить 700, а Порт Артур 400 робітників. Компанії старались зломити страйк, спроваджуючи несвідомих Русинів і Англіків, котрі довідуючись о страйку, лущились разом. Дня 3-го Октобра С. Р. Р. Со. привезла з Вінніпегу 200 людей, котрих Італійці і Греки не хотіли допустити до магазинів, в чім оден полісмен стрілив з револьвера і прострілив одному Грекови, що стояв на переді, удо. В тій хвили з двадцять

Лікарі вірять в него

По шпиталях і в приватній практиці, в Америці і заграницею, визначні лікарі уживають А-ра Ріхтера Комбичного Пейн Експелеру

як средство на Руматизм, Гострий, Невралгію, Болі грудий і членів.

„Я вживав Дра Ріхтера Комбичного Пейн Експелеру в мойй практиці. Совістно могу сказати, що сей лік втираний приносив значну полєкшту в мускуларним руматизмі, гістичі і невралгії.“

J. M. Thompson, M. D.
386 Clinton St., Brooklyn, N. Y.

Приготований під наглядом лікарів згідно з остріми німечким законом.

У всіх аптеках по 25 і 50 центів.

F. AD. RICHTER & CO.

215 Pearl St., New York.

люда Італійців і Греків виняли револьвери з кишень і стріляли до скебів і полісменів, котрі поховались за кари, якби на правдивий війні, причім зранили одного полісмена удо, а другого легко в плію і палець. Ранених, кривдителя і оборонця міліонерів забрали до шпиталя, а компанії держались цілих еще два дни, почім компанії удоволили по часті жаданя робітників, але не зовсім. До того часу мали робітники 20 ц. на годину в день, 22½ в нощі і неділю, але компанії обнижали бонес по 2 і пів цента з кождої години, котрий виплачували аж при кінці роботи, а если хто ся квітував, то бонес пропадав.

Робітники жадали знесеня бонесу, 25 ц. на день, а 30 ц. на ніч і неділю. При страйку вибороли, що компанії згодились на 22 і пів ц. на годину в день, 25 ц. за год. на ніч і неділю.

Оден крок вперед. На колдоку злучились робітники при виладовуваню вугля з кораблів у Ф. В. в унію, в котрій компанії С. Р. Р. узгляднила всі жаданя без жадного страйку. Перше було 22 і пів цента на годину в день і в нощі, а в нощі, при роботі на дворі 25 ц. а також 25 ц. при тажшій роботі, в кораблі 30, а овертайм так само.

Тепер дістали, від коли конія, 25 ц. при кождій роботі на дворі. 30 ц. в бовтах в середині, овертайм, півтора часу за оден а подвійний за неділю. От що може квітя, того не зробить неконія.

М. В.

Уже вийшов

„Запорожець“

сїчовий налендар на 1907 рік.

Містить він межі иншими:

3 Літостраці в житю „Сїчній“, що так славно розвивають ся між переслідуваня польських властей в Галичині.

Незаяний доси портрет гетьмана Дорошенка в відповідної статю.

Портрет Романа Сембратовича.

Підручник для „Сїчній“: пожарничий, гімнастичний і правний.

Нові сїчові пісні.

10 сїчових вальодій.

Оповіданя „Про Івана Рила“ та про те, як Іванову маму мордували, а він косить шов і инші.

Оден налендар коштує для Америки враз з пересилькою 35 центів американських.

Найліпше замовляти більше примірників, бо тоді послужку рекомендацї ся.

Адресуйте так: 43—44

Адміністрація

Календаря „Запорожець“

в Колодні (Австрія, Галичина).

Замовляйте скоро, бо розіде ся!

Збирайте жертви на

„Хлопський Страйковий

Фонд“!

„SVOBODA“ (LIBERTY)

THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday
at 209 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

Advertising rates furnished
on application.

Entered as second-class matter July 16
1903 at the post office at Scranton, Pa.
under the Act of Congress of March 3,
1879.

„Свобода“

„Свобода“ для руского народа в
Америці і орган „Р. Н. Союзу“,
виходить щотижня в Четвер
і коштує:

В Америці на 12 місяців\$2.00
до старого краю на 12 місяців \$3.00
В Америці на 6 місяців\$1.00

Галичане можуть замовити „Свободу“
через Книгарню Шевченка ул. Театраль-
на 4, Львів, а російські Українці
через Книгарню „Київської Старини“
Бессібітська 14, Київ.

Оплатувати газету треба все-
гда з гори.

Гроші треба посылати в режістровані
лісти, або через експресовий, або
чеківий money order (моні ордер). Мо-
ney order, то є картонку, котру відістане-
ти і почтара або агента на експресовій
офіс, післати нам, бо без того ми не
можемо грошей дістати.

Адрес:

„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Хто хоче, щоби его адрес змі-
нили мусить подати нам, крім
нового, також свій старий адрес.

Осторога.

Нам припадково діста-
лись в руки письма, які
пишуть тутешні агенти,
що продають фарми, до на-
ших селян в Галичині і я-
ким вербують їх на куп-
ні фарми до Америки —
тому вважаємо нашим обо-
в'язком остерегти людей,
аби не йшли на ті фарми,
а то з слідоючих причин:

1) Фарми ці за дорогою. Зі
спису агента, який маємо
в руках, бачимо, що фар-
ми, які він має на продаж
коштують від два тисяч
доларів (10 тисяч корон)
до 7 тисяч доларів (35 ти-
сяч корон). Если зважимо,
що чоловік і жінка з 4
дітьми нижше 12 літ, аби
доїхати як найдешевше на
сі фарми мусять втратити
на саму дорогу около 1400
корон, на прожиток дозбо-
рів около 500 корон і на
закупно потрібних до го-
сподарства річий около 2
тисяч корон, то виходить,
що чоловік хотівший осісти
на найдешевшій фармі се-
го агента (140 акрів ліса)
мусів би продати свій ма-
еток в Галичині за 14 ти-
сяч корон! А если хотів
йти на фарми ліпші і хоч
трохи вироблені, мусів би
продати в краю мало що
не малий фільварок!

2) Фарми ті продають за
готівку або на сплату на
дуже короткий час, примі-
ром 2, 3 роки. Значить,
если чоловік не годен на
фармі до двох—трох років
сплатити довгу (до якого
дочисляють еще 6 процент),
то можуть его дуже легко
зацітувати.

3) Фарми ті переважно
лежать в підсоню горячий
шим як галицке, отже для
наших людей менше відпо-
відні.

4) В оклицях, де лежать
ті фарми, нема руских ко-
льоній, значить, Русин о-
сівший там буде осамотне-
ний і скоро винародовить
ся.

Задля повисших причин
не радимо жадному руско-
му селянинові з Галичини
купувати фарми в Сполу-
чених Державах. Такі фар-
ми можуть бути скорше
відповідні для Русинів вже
тут замешкалих, що зна-
ють англійську мову, ту-
тешні обставини і мають
спосібність переконати ся
чи правду агент лише і
не дадуть ся так легко о-
шукати, між тим як се-
редний або і добрий госпо-
дар галицький купивши фар-
му в Злучених Державах
міг би опісля дуже сего
жалувати.

Раю на сьвітї нігде нема
і наші люди, ті котрі мо-
жуть, повинні сидіти в
краю. Если ж кому конче
забагає ся або мусить іти
з рідного краю і хоче по-
селитись на землі (що це
найрозумніше), нехай іде
на даремні фарми до Ка-
нади. Вправді і в Злуче-
них Державах є ще дене-
где вільні землі, але їх ду-
же мало, они далеко від
сьвіта і дуже перебрані,
між тим як в Канаді еще
через 2 або і 3 роки буде
можна взяти добру фарму
(113 моргів землі зовсім
дармо, лише відпису пла-
тити ся 50 корон).

Кажемо через два, три
роки лише, бо еміграція до
Канади іде сильна і через
2—3 роки вся ліпша зем-
ля буде занята. З самої Ан-
глії прийшло до Канади в
році 1903—1904 над 50 ти-
сяч, в р. 1904—1905 65 ти-
сяч людей, а зі Злучених
Держав Американців в
тих двох роках около 90
тисяч. З Європи прийшло
протягом згаданих 2 літ о-
коло 70 тисяч людей. Зна-
чить, в двох роках прий-
шло до Канади 278 тисяч
людей і всі они кидають
ся на даремні фарми, бо
промисл і торгівля там не-
розвинені. Если ж Англич-
та Американці і взагалі
люде говорючи англійською
мовою, що мають до вибо-
ру Злучені Держави, пол.
Африку, Азію, Австралію і
Канаду і всюди чують ся
немов дома, кидають ся до
Канади силою 100 тисяч
людей на рік, то видно,
що там земля ще добра і
можна на ній чогось доро-
бятись.

Вільну фарму (113 мор-
гів), яку собі сам чоловік
вибере, дають в Канаді
кождому мужчині, що має
18 літ, значить, если бать-
ко має 18-літнього сина, мо-
же дістати за дармо 216
моргів. Крім сего, сли має
гроші, може ще і докупити
собі землі в ціні від 320
до 1600 доларів за 113 мор-
гів. Землю купну дають на
сплату на 5 до 10 літ і де-
котрі старі рускі фермери
в Канаді мають справді по
кілька фарм.

Що Канада відповідній-
ша на поселенец для наших
Русинів як який небудь
другий край, показує це
ось що:

1) Канада край рілний-
чий, край новий. В куль-
турнійшій краю наш тем-
ний Русин мусить внаести
на дно, бо не годен видер-
жати конкуренції з куль-
турнійшими людьми, а на
безводю і рак риба.

2) Канада має підсоне
нодібне до галицького, хоч
острійше і замнійше. Бу-
вають морози в серпні, що
псують збори, так що змер-
зле зерно дешевіє на ціні,
але живити его можна. Ті
морози, се найбільше лихо
Канади.

3) В Канаді є роботи до
яких спосібні наші люде
При сих роботах заробля-
ють початкуючі фермери.

4) Канада має до 120.000
Русинів, є там рускі ко-
льонії, руско-англійські шко-
ли, церкви, попи і т. и., і
є надія на ширшу куль-
турну роботу, яка доперва
починаєсь, значить, в Ка-
наді Русин не так скоро
пропаде, як прим. в Злу-
чених Державах або деін-
де.

5) В Канаді Русини, пе-
ресічно беручи, за корот-
ший час доробились біль-
шого маєтку як в Злуче-
них Державах.

Отсе деякі добрі сторо-
ни поселення на фармах в
Канаді.

Але Канада край вели-
кий, тому щоби бути точ-
нішим, скажемо, що хто
іде на вільні землі до Ка-
нади, нехай під жадним
услівем не йде до про-
вінції Манітоби, але до
Саскачевану або Альберти.
В Манітобі земель вільних
добрих вже нема, навіть за
гроші такі як наш чоловік
може привезти трудно до-
бру дістати. З Манітоби
многі люде втічуть і про-
дають за грубі гроші не-
сьвідомим новоприбувшим
поселенцям своє каміне.
Тому ще раз повторяєм,
нехай ніхто не йде до Ма-
нітоби, але впрост до Са-
скачевану або Альберти. Хто
не має знайомих в Канаді,
нехай найліпше іде прямо
до Реджайни (Regina) в Са-
скачевані, там оставить ро-
дину, а сам іде землі шу-
кати. Мабуть не злі землі
можнаб найти вздовж лінії,
якою має переходити же-
лізниця Гренд Тронк Р. Р.

Всякі інформації дотично
якості землі, мапи і т. п.
дістане поселенець в уря-
дових бюрах, що звуть ся
„ленд офіс“, але на них не
треба спускатись а мати і
свій розум. Так само не
все можна йти за радою
знайомих, кумів або і ро-
дини, бо і они можуть ма-
ти у тім свій бизнес, я-
кого новий поселенець не
розуміє.

Осідати найліпше там,
де земля добра і недалеко
до залізниці, почти, міста,
а не конче там, де вже кум
сидить.

Новоприбувший поселе-
нець повинен мати в со-
боку бодай 500 доларів (2
тисяч 5 сот корон), хоч бу-
ли і є такі, що починали
газдітку із'менчими грішми

або ще і з довгом, а доро-
бились маєтків — але се
не правило а ваймки.

Мабуть найліпше їхати
на Нью Йорк, бо не треба
вздою довго їхати і в Нью-
Йорку в імміграційнім уря-
довім бюрі можна добре
гроші змивити, коли впри-
ватних бюрах часто ошу-
кують.

Мабуть чи не найдешев-
ша і найскорша дорога є
тепер через нову лінію
Російської Охотничої фльо-
ти на Роттердам і Нк-
Йорк. Зі Львова до Ротер-
дама 4 ою клясою \$7.65. з
Роттердаму до Нью-Йорку
(через воду) 30 доларів, з
Нью-Йорку до Реджайни 28
дол. 60 центів; разом по-
дорож дорослої особи ві
Львова до Реджайни 66 до-
ларів і 25 центів або око-
ло 331 корон. За діти на
австрійських залізницях від
1 року до 10 платять
ся пів білету*; через воду
від одної дитини в родині
нижше року платять ся 2
дол., від 1 до 12 літ пів
шифкarti; на американь-
ських залізницях діти низ-
ше 5 літ ідуть дарсм, а ді-
ти від 5 до 12 літ платять
пів білету. Найліпше мати
оплачену шифкарту і біле-
ти з якогось більшого мі-
ста в Галичині або на Бу-
ковині аж до Реджайни.

Хто хоче їхати коштов-
нійше і кого на се стати,
може їхати другими ліні-
ями.

Кудиб однак хто не їхав
повинен їхати просто до
Реджайни і если в дорозі
ошукають его, повинен про-
се написати до тутешних
і краєвих газет.

Хто везе з собою більше
гроший, повинен їх мати
сховані вріжних місцях по-
трохи а не в однім, інакше
если его обікрали, пропа-
дуть всі гроші. Гроший
срібних ні мідяних з собою
не брати, лиш золоті або
паперові.

Гроший не міняти лиш
стілько, що треба на доро-
гу до Нью-Йорку, решту
змінити в урядовім іммігра-
ційнім бюрі в Нью-Йорку.

На дорогу брати лише
такі річі, що доконче по-
трібні.

Хорі на очи, заразливі
хвороби, каліки, дурноваті,
старі і люди без гроший
не мають по що їхати, бо
завернуть їх назад до краю.

Ось тих кілька уваг у-
важали ми за відповідне
подати тим, що хочуть по-
селитись на землі в Аме-
риці.

Ще раз кажемо: хто лиш
може нехай сидить у краю,
хтож мусить емігрувати
нехай бере вільну землю в
Канаді, бо мимо морозів і
комарів, трудів, які му-
сять понести новий посе-
ленець, се край ще най-
відповіднійший для таких
людей як наші Русини.

Хтож поселить ся там,
нехай не плаче та не роз-
пинаєсь за „Найяснійшим
Татом“, як се роблять де-
котрі Русини в Бразилії,
але нехай тамтять і дітям
решкаже, чого він втік з
під опіки того „Найясній-
шого Тата“, а як доробить

се, нехай не забуває на-
тих, що в краю остали, і
час від часу кине жертву
на поліпшене їх долі і ви-
зволене з під австрійсько-
ляцкого та московского яр-
ма.

„На стороні нтере-
сів робітничих“.

„Гей, а закладаймо-ж і
ми собі газету. Таж ми не
є більші дурні від Хромов-
ского, що не знає навіть,
чи в Ванкувер є стація. А
прецінь він видає газету...“

Такі слова вдало ся мені
підслухати між робітника-
ми-Русинами у Ванкувер.

Річ була у тім, що одан
з них написав був до ч. к.
п. Хромовского в певній
особистій справі, а п. Хро-
мовский у своїй відповіді
бажав дізнати ся, яка є
найближша стація (желе-
знична) від Ванкувер, „бо
(як висловив ся) в Ванку-
вер стації нема“. А тепер
той самий п. Хромовский
видає часопись, що має
тихже робітників вести і
„просвічувати, має бути
другом і дорадником ро-
бітника“ (Робітник ч. 3.).

Се одно.
Одан личный знайомий
п. Хромовского гратулює
мені за мої замітки про
„Робітника“ („Свобода“ ч.
40.) і додче:

„Хромовский се мабуть
Лях*) пошитий в руску шкі-
ру, з назаднями стрем-
ліннями. Приміром, на
вікні від офісу положив
таку напис. На самій го-
рі понад вікно і двері: А.
Chromowski & Co. Banking
House. Дальше на вікні в
першій рядку з гори:
„Bank narodowy“ (sic!), а
відтак по словацки і ма-
дярски а аж на самім остан-
ку по руски. І то має бу-
ти Українець, що свое так
упосліджає? А вже в дів-
чатами нью-йоркскими то так
братает ся, що всі кличуть
его „вуйком“; тож як em-
ployment agent має на них
не злий бизнес: дає ім
службу до жидів, а вони
відтак зароблені гроші скла-
дають в его банку.

Се два.
На тих двох пунктах роз-
віщуємо тепер „Робітни-
ка“, щоби пригланути ся,
хто і що він є, що в нім
криє ся, та розвідати ся,
що він може, що ему на-
лежить ся і куди ему до-
рога. Коли п. Хромовский
схоче знов „кікувати“, що
се назадняцтво, брак куль-
тури і поступу, нехай при-
гадає собі, що він же сам
написав (Робітник ч. 3,
сторона 4, шпальта 2,
стрічка 29 з долу), що у
цілому сьвіту водить ся
так, що з появою якої не-
будь нової часописи праса
підносить голоси за і про-
ти та (бодай би в злу хви-
лю він сего не написав)
нищить еї, наколи вона
голосить шкідливі ідеї. Рів-
ночасно підчеркуємо брак
льоґіки у п. Хромовского,
який він виказав, жадаючи

О скілько нам відомо від лю-
дей близько стоячих п. Хро-
мовского, то він походить з руского
роду.

сейчас після сих слів, аби
„жмінка“ американьских
Русинів піддержувала себе
взаємно, значить ся, аби
піддержувала его і его „Ро-
бітника“. Вагалі п. Хро-
мовский льоґікою нігде не
грішать, бо й ціла та ко-
медія в „Робітником“ є
лиш одною низкою нельо-
ґічностей.

Тепер до річи.

Насамперед треба скон-
стантувати факт, що „Ро-
бітник“ абсолютно нічо-
го не сказав сьвітови ні
про свою програму, ні про
свій напрям. А противно в
ч. 1. заявив він безпрогра-
мовість, безнапрямовість
безпринципність... Не мож-
на однакж сказати, щоби
„Робітник“ не мав пев-
ної ціли. Вона є, а іменно
— адвертайзоване бизнесу
п. Хромовского. Про те й
написав я вже раз у „Сво-
боді“ ч. 40. Та п. Хромов-
ский не даром пан. Він
говорить про те дале-
ко делікатнійше. Послу-
хайте: „Редактор жие і о-
бертає ся лиш у кругах
робітничих, помагає ім сло-
вом і ділом (але за грош
т. зн. робить лиш найзви-
чайнійший бизнес з робі-
тників) та щоби своїй робо-
ті надати ще більшої стій-
ности, задумав і друкова-
ним словом відізнати ся до
сих мас“.

І відзиває ся принагідно
у своїх editorials. Наведу
зразок „відзиву“: „Русин
складає свій тяжко зароб-
лений гріш до банку —
найчастійше чужого... Зло-
жи їх в який небудь ру-
ській інституції, або в сво-
ім банку“.

Чи розумієте куди стеж-
ка в горюх?

До „narodowego“ banku!
Отсе й мета „Робітни-
ка“. А однакж редактор
его має ще лице говорити,
що він та его помагачі се
„люди доброї волі, що хо-
чуть нести поміж люди
просвіту, що хочуть та-
кож для народа працювати,
що хочуть докинути хоч
одну цеглину під будову
народної волі і просвіти“.

Великих слів велика сила.
А відтак проливає кро-
кодильві сльози, що осьто
„у нас валить ся колоди
під ноги всякому новому
починсьви, старає ся усяку
нову гадку у самому за-
родку здавити, знищити,
наколи вона не відповідає
плянам, не йде на руку
деяким одиницям о дикта-
торско-самодержавних „ін-
спіраціях“. Або що більше
закидає якомусь своемуни-
мому противникови, що
ему добро загалу, добро
суспільности, людскість і
патріотизм, се лиш кра-
снозвучні фрази, які від-
кидає ся, як зношену ру-
кавичку.

Годі знайти слів для на-
пятиювання такої монстру-
альної безличности. Дена-
ціоналізатор вчить патріо-
тизму та любови народу,
назадник прикидає ся піо-
ніром поступу, бизнесіст
голосить людскість, чоло-
вік, що хотів би своїм „Ро-
бітником“ загатити всяку
самостійну думку, висту-
пає против диктаторско-

самодержавних „інспірацій“, які добачує в демаскованню его.

А зміст часописів? Переливане в порожнього в пусте. Працюй, труди ся, не дармуй, нумо до праці. А відтак гроші. Роби гроші, щади гроші, ховай гроші, складай гроші, бери гроші, гроші, гроші і ще раз гроші. Відтак бизнес, купецтво і знов бизнес. Описля про дурійку робітничу, що періодично повторяє ся що року в Лексбор Дей і на підставі якої Хромовський обідає робітником красшу будучи- ність, кілька вістий політичних, що з робітничим життям нічого спільного не мають, а дальше стару старезну пісеньку про алько- голізм, кілька давно вже в друку перемелених бала- канок про „ружновсілякі“ дава та передруки сьпівомовок Ст. Руданського, які знає й мала дитина в Га- личині (одинокі вартісні але не нову річ) „На пода- ток“ Ст. Макара, друкува- не в „Зорі“ 1894 р. Ага і ще сьмішше вибирани не переважно з старого „По- сланника“.

Загально матеріял, що коли має щось спільного з життям робітника, то хба те, що ним того робітника присипляє ся, відвертає ся від щоденних турбот, за- бирає ся ему час, коли він мігби розважувати, звідки его недоля і яке на неї середство, — на літане в сферах капіталістичного не- ба, і задурює ся его так, щоби він не знав навіть, коли его скубають.

Оттакий то культуртре- гер і поступовець з п. Хро- мовського. І поступовство та культуртрегерство того рода він величає стоянем на сторожі інтересів робі- тничих. Справді годі найти влучнішу назву. Він гар- но інтересує ся любими ро- бітниками. Як кіт мишею, як вівчар вівцями.

Холоднокровно зробив я був замітку про повсенс- яний зробив п. Хромов- ский, вступаючи в сліди Muggau & Ready. Холодно- кровно, бо про самого п. Хромовського знав я тільки, що має вус а la Kaiser Wil- helm II, та оголошує ся по газетах. А тимчасом пока- зує ся, що п. Хромовський притримив Muggau & Ready. Бо крім робітничолюбної манії, якій „ходить о на- пхтане карману всемогучи- ми доларами“, крім вида- вання адвертайзменту, зва- ного „Робітник“ і ціне- на за него \$1.50 потра- фить ще й послугувати ся патріотизмом і інсинуація- ми, як се зробив відпові- даючи на мою статю в 40. ч. „Свободи“. Іменно всю свою тираду звернув не на мій адрес, а на кого іншого і помімо того, що знає, що я істну на сьві- ті, бо прислав мені свого „Робітника“, поклав всю- ди коло мого імени значки читаня. Очевидно після его етики редактори можуть фабрикувати що небудь і спокійно підписувати жи- вих людей тай так полемі- зувати і тому на підписи

не треба вірити, а таки „габати“ самих редакторів. Але такий погляд годі вже й некультуризм назвати. Се варварство.

На закінчене ще що д- поезії Бориса Грінченка п. з. „До праці“. П. Хромов- ский може сплати сьпів- ненько. Его о авторство сеї поезійки нікто не підоз- ривав. Далеко ему до на- писаня такої поезії так са- мо, як далеко до даваня лекцій з української літе- ратури. Та варто ему роз- міркувати, що не все, що українські писателі пишуть є вже для нас „Кораном“. Грінченко дурницю напи- сав тай нині може сором- ить ся, що єї для таких цілий використовують. Се не зашкодить знати, що ту саму поезійку друкують галицькі „просьвітелі“ з партії п. Хромовського в шкільних книжках та за- сліплюють нею таких, що п. Хромовського тепер слу- хають.

Мир. Стечишин.

День Мичела.

Минулого понеділка об- ходили майнери твердого угля сьвято: День Мичела. Сьвято се заведено після великого страйку 1902 ро- ку на памятку побіди коні- нних углекопів над компа- ністами.

І справді побіда була ве- лика. Майнери дістали під- вишку і ліпші умовія пра- ці. Та ще більша побіда була в сїм, що ширший сьвіт звернув свою увагу на долю майнерів заїнте- ресував ся нею, через що бодай в части стали немож- ливими їх передестрайкові : понижене і визиск.

З тої пори рік річно від- буваєсь се сьвято, але вже з чим раз менчим одушев- леном. І річ природна. Хоч заслуг Мичелови не мож відмовляти, то однак чим дальше від згаданого страй- ку, тим яснійше майнери стають розуміти, що побі- да була заслугою не ви- ключно Мичела але і їх самих, майнерів, їх злуче- ної, солідарної сили, а з тим і авторітет Мичела у- падає. Дальше, майнери ін- стинктивно почувають, що конія сама хоч би і най- сильніша їх не спасе, що крім конії ще чогось по- треба, а сего власне „чо- гось“ Мичел ім не дає, бо він звисний противник впроваджуваня політики до конії.

Вправді сего року і конії під проводом Американ- ської Федерації Праці і Гом- перса, Мичела та других пірвались до політики і адавалось з разу з добрими намірами, та великими на- діями, але як показуєсь те- пер, то они виступили до борби політичної не проти системи визискування робіт- ників взагалі а проти дея- ких визискувачів тільки. Цікаве при тім, що висту- паючи проти одних визи- скувачів, они рівночасно кажуть робітникам підпи- рати других, і вмісто ви- сновати робітникам їх те- перішнє положенє — лише ватемнюють его.

Розуміє ся, що така „по- літика“ не може бути дов- готривала. Скорше чи піз- нійше робітники взагалі а між ними і майнери при- дуть до заключеня, що ім не поспирати одних визис- кувачів проти других а бо- ротись проти теперішньої системи, яка робить мож- ливим усякий визиск. І то- ді злучившись разом з усі- ми визискуваними татими, що з ними симпатизують, і поборовши „супостата“, будуть сьвяткувати не день в честь поодиноких людий хоч би і найліпших, але день побіди визискуваних над гнобителями, правди над неправдою.

Лист із Старого краю.

Виборча реформа.

В дальших нарадах у парламентарній комісії для виборчої реформи ухвалено або відкинено кілька по- вих постанов, які мають безпосереднє значінє для українського народу в Га- личині.

Як звисно, кождий сіль- ський виборчий округ у Галичині вибирає двох по- слів; одного абсолютною більшістю голосів, а дру- гого числом голосів яке пе- ревисшало би одну четве- ртину, — сей останній ма- ндат думає польська шлях- та здобути в Східній Га- личині на українським наро- ді, а в Західній на поль- ських демократичних пар- тиях. Отже виринуло пита- нє: Що буде, як один із тих двох послів чи через смерть чи через яку иншу причину стратить мандат? Тоді на його місце виби- рав би цілий округ од- ного посла, який мусів би дістати абсолютну біль- шість. Але в такім разі польсько — шляхотському кандидатови труднійше бу- ло би здобути посольський мандат. Аби сему заздале гідь зарадити, поставило „коло польське“ в комісії внесенє, щоби при вибо- рах голосувати не тільки на двох послів, але вже від- разу й на заступника, я- кий обнімав би мандат на випадок, коли б один із по- слів стратив мандат. Таким заступником бувби виба- рний той, хто з усіх канди- датів на заступника дістав би найбільше голосів. Се внесенє комісія прийняла. І так стараючи ся охоронити польський стан посіданя на українській землі, робить ся одно баламутство за дру- гим. Уже се велике бала- мутство, що треба голосу- вати від разу на двох кан- дидатів, а коли ще до них додати третього заступни- ка, то кождий зрозуміє, як утруднена буде виборча а- гітація опозиційним парті- ям. Толкуй людям хто має бути послом, а хто заступ- ником, і нехай лише вибо- рець помішає тих кандида- тів, а вже голоси будуть розстрілені й побіда поль- сько-шляхотського канди- дата улекшена.

Вдало ся також „колу польському“ й иншим кон- сервативним елементам не допустити до ухвали, аби вибори відбували ся зов-

сім явно, т. е. аби кождий виборець міг контролюва- ти, що дієть ся в виборчій льокалі. Хто знає, яких шук при виборах уживає польсько-шляхотське пра- вительство в Галичині, той зрозуміє, що повна яв- ність виборчого акту бу- ла би великим нещастєм для польської шляхти. Але се внесенє повалено, а на- томість ухвалено, що кон- тролювати перебіг виборів будуть мати право мужі до віря, яких заіменує по- літична власть, узявляю чи всі партії в окрузі. Ну, від мужів довіря, заімено- ваних галицькими староста- ми, годі чогось доброго на- родови сподівати ся.

Деякі послаи домагали ся, аби заведено виборчий при- мус, т. е. аби кождий ви- борець мусів голосувати й підпадав карі за несповне- нє обовязку голосованя. Ті послаи виходили з того ста- новища, що коли парла- мент має представляти во- лю народу, то се можливе лиш тоді, коли справді весь нарід візьме участь в голо- сованю. В сій справі біль- шість комісії не могла собі ясно здати справи, як по- ступити й викрутила ся тим, що примус голосова- ня можуть ухвалювати кра- єві сойми. Така ухвала про- тивить ся основам консти- туції, бо сойм не має пра- ва робити постанови про ті справи, що відносять ся до парламенту. Що до Га- личини, то польсько-шля- хотська більшість сойму поступить у справі вибор- чого примусу певно так, як буде найліпше для по- літичних інтересів поль- ської шляхти.

Я вже вгадував в попе- реднім листі, що консерва- тивні круги раді би заве- сти плуральну систему го- лосованя, яка полягає на тім, що люди, які визнача- ють ся чи маєтком, чи ста- новищем чи просьвітою, ді- стають більше як один го- лос. В кінці поставлено в комісії відповіднє внесенє, яке домагало ся, аби при- знати другий голос людям, котрі: 1) скінчили 35 літ і мають хоч одну шлюбну дитину та окреме мешка- нє, 2) ведуть самостійне підприємство або мають ма- еток і платять від того 25 корон податку, 3) скінчили середню школу. Хто мав би всі три умовія, дістав би 3 голоси більше. Але се вне- сене комісія відкинула і так виборчий реформі в Ав- стрії не грозить на раз плуральна система, яка, як бачите, скасувала би зовсім рівність, ту най- важнійшу часть виборчого права.

В кінці згадати треба про- долу внесеня „кола поль- ського“, аби комісія для виборчої реформи постави- ла ясні границі між права- ми парламенту і соймів і при тій нагоді розширила права соймів. Тим спосо- бом „коло польське“ дума- ло узискати розширене ав- тономії Галичини. Про сю справу я вже писав, а те- пер лиш додаю, що на сей раз штука панам з „кола польського“ не вдала ся.

В комісії полагали ся, що комісія має лише радити над складом парламенту, а не має права змінювати конституції, і комітет, ви- браний для поагодженя внесеня „кола польського“, закінчив свою діяльність загальним зазивом до пра- вительства, аби воно при- важних перемінах політич- ної адміністрації допускало до участи в сій справі та кож краєві сойми.

„Коло польське“ очевид- но не вдоволене таким за- кінченєм справи й добава- єть ся далі розширеня ав- тономії Галичини. І патане, чи його не дістане як ціну купна за голосованє за ви- борчою реформою.

При тім усім доля вибор- чої реформи ще зовсім не забезпечена. Німці й Чехи не можуть погодити ся в справі поділу виборчих округів у Чехії, а крім то- го Німці домагають ся, аби до зміни поділу виборчих округів було треба в бу- дучности дві третини голо- сів у парламенті, на що Чехи не хотять аїяк згоди- ти ся й заявляють, що або до зміни поділу виборчих округів буде потрібна ли- ше звичайна (абсолютна) більшість або вони всю ре- форму повалять обструкці- єю. Що з того вийде, по- бачимо.

15-го жовтня 1906 р. М. Л.

Неволя Італійців на фармах в Бразилії.

Не лише наших Русинів вербували до Бразилії. Бу- ло таке і з Італійцями. 1904 року жило в Бразилії ві- більше ні менше лиш 1,110. 000 Італійців, з того 650. 000 в провінції Sao Paulo, на північ від Парани, де знов найбільше Русинів о- сіло. Доля італійських фар- мерських робітників в Sao Paulo, як пише Universita Popolare, (часопис що ви- ходить в Мангуї, в Італії), нічим не ріжнить ся від неволі. Після прибутя до Бразилії розділяють їх на фарми, де мусять працю- вати по 12 до 14 годин ден- но. Іда лиха, нездорова і за мало єї дають. Мусять мешкати як свині в кучах, до яких не доходять ні сьвітло, ні воздух сьвіжий. Не дивно, що після кілько- річної тяжкої праці в та- ких обставинах, сї люде виглядають немов кістяки. Крім сего они мусять у- всім підлягати своїм панам, звичайно Еспанцям, бо не- покійних жеде утрата заслу- женини, батіг, знущанє ся або і смерть з руки настав- ника. Закон бразилійський хоч не злий є мертвою бук- вою, бо поліція і судії сто- ять по стороні властителів плантацій, а конзулі іта- лійські записують ся з план- таторами і рівнож не дба- ють про добро своїх кра- нів. В наслідок сего Іта- лійці в Бразилії скоро де- генерують ся і попадають в рід глупковатости, крети- нізму, та вчасно умирають. Всюди на сьвіті так є, що живуча істота мусить при- стосуватись до обставин або агинути, а що на зга- даних плантаціях обстави-

ни для людського істнова- ня неможливі, тож Італій- ці ті мусять скоро вимерти і счезнуть в Бразилії.

Так пише чоловік сьві- домий річи, що живе в Sao Paulo і бачив все на влас- ні очі. Так пише він про- горожан Італії, а треба зна- ти, що італійський уряд ві- всіх європейських урядів найліпше опікуєсь своїми емігрантами.

Щож доперва мусять гам- діятись з нашими емігран- тами, з Русинами, фармер- скими робітниками, яких і числом менче і за якими нема кому обстати?

Они певно бідують ще гірше Італійців, лише про- се нікто не знає, бо про- них ані пес не забреше.

А однак мимо того всего бразилійські Русини не по- булись ще песачої вірно- сти для найяснійшого тата і готові єї показувати все і всюди неначе хотіли раб- ством своїм хвалитись.

Але не дивно. Який про- водир, такі і ті що ідуть за ним, а сліпий сліпого коли стане вести — оба в аму впадуть...

Пролетарі, всіх країв єднайтесь!

Головний Комітет Української Соціально-Демократич. Робітничої Пар- тії. Бюро Головного Комітета. 30. IX. 1906 р ст. ст.

До Хвальної Редакції газети „Свобода“ в Скрантон, Па. в Аме- ричі.

Бюро Головного Комітету, в іме- ни У. С. Д. Р. П., снм засилає як хвальний Редакції „Свободи“, так і поодиноким жертводавцям свою найщирішу подяку за датки, надіслані для партії в продовж 1905—1906 рр.

В хвилі так для нас важній як нинішня, коли люд робочий, про- летаріат всіх націй, гноблених па- ратом повстав „за землю і волю“, ми вбачаємо в сих датках не тіль- ко проявленя національних симпа- тій з боку наших американських Русинів-земляків, але також і мо- ральне співчутє боротьбі, яку про- водить український пролетаріат під прапором і в рядах У. С. Д. Р. П. за вище згадані гасла і за по- літичне і економічне розкріпощенє робочого люду на Україні.

Голова { підписи нечетні
Секретар { (печаті)

На Продаж Добра Бучерня

на добрім місци між Русинами і Поляками. Я провадив сей биз- нес через пять літ, але тепер мушу его продати, бо мушу іти до Старого Краю. Пишіть або голосіть ся на адресу:
Mike Warga,
Box 144,
Shamokin, Pa.
BRADY.

Новий Каталог.
Сли хочеш купити на Сьвято Зодоті річи по твій ціні, жадай від нас п- сьлідного Каталогу. Пришли 10 центі! Пам'ятай, що є лише одна Crown Jew- у Со. і що ми не уживаєм жада- ншого імени. 43—52
Crown Jewelry Co.
168 E. Randolph St., Chicago, Ill.

СПРАВИ „СОЮЗА“.

Отець духовний „Союза“:

о. Стефан Макар,

Box, 404, McKeesport, Pa.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на

роки 1906—1908.

Председатель:

Константин Кирів,

140 Essex St., Jersey City, N.J.

Місто-председатель:

Іван Парилляк, Terryville, Conn.

Касієр:

Алексій Шаршонь,

524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:

Семен Ядловський,

Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:

Теодозій Лабовський,

Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:

Т. Талпаш, Shamokin, Pa.

Лев Моніта, Lansford, Pa.

Михайло Беля, Holyoke, Mass.

Матій Семенюк, Sayre, Pa.

Андрій Овсак, Trauger, Pa.

Ф. Подлика, Hazleton, Pa.

Контрольна Комісія:

о. Лев Левицький, Minersville, Pa.

Осип Стеткевич, Olyphant, Pa.

С. Калакука, Jessup, Pa.

Головний організатор:

Семен Ядловський,

Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союзу!

„Союз“ — одностороння руско народна організація в Америці.

Принймає членів від 1 року до 40 літ життя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

Посмертне за мужа \$1000.00,

Посмертне за жінку \$400.00,

Посмертне за діти від 15.00 до \$300.00.

В разі утрати: а) обох очей \$1000.00,

б) одної руки, ноги або ока \$200.00.

Сли отець родини в шпитали

божевільних, Союз платить що

року родині \$150.00.

Хто хоче вступити до

Союза, мусить вписатись

також до братства, яке на-

лежить до Союза.

Важне

для П. П. Секретарів

Р. Н. Союза.

Повідомляю раз на все,

що всі гроші належачі до

каси Р. Н. Союза пося-

лаєся так: на money-

order-ах або чеках випи-

суєся імя Alex Sharshon,

Shamokin, Pa. Далше так

выписаний money order або

чек не посилаєся до Го-

лов. Касієра, але враз з

выказими до Голов. Секре-

тара. Головний секретар

опісля відсилає їх до Го-

лов. Касієра.

С. Ядловський,

Голов. Секретар.

Посмертні вісти.

†

АННА ГРИНИШИН, жона, Теодо-

ра, члена Р. Н. Союза, відд. 48

McKeesport, Pa., померла 4-го

Мая на Угорщині.

ВАСИЛЬ ЙОДИ, 1½ літний син

Василя і Марії Йоди, член Р. Н.

Союза, відд. 32 Trauger, Pa.,

помер 2-го Октября б. р.

ЛОШЕГА ЛЮДВИКА, жона Сте-

фана, члена Р. Н. Союза, від. 82

New Alexandria, Pa., померла

3 Октября б. р.

ЮРІЙ ГОЧАЕ, член Р. Н. Союза,

відд. 113 New Florence, Pa.,

упокоїв ся 11 Октября б. р. Небі-

щик походив з Галичини, села Бе-

резка, повіт Лиско.

ПЕТРО ФУСЯК, член Р. Н. Со-

юза, відд. 4 Jersey City, N. J.

упокоїв ся 20 Октября б. р. Небі-

щик походив з Галичини, села

Луг, повіт Горлиць.

Вічна пам'ять.

Ч. 13. БВІТ \$300.00

на триста доларів, котрі п. Іван

Діах опіку отримав яко посмерт-

ну заповогу по Юрію Бирочак

для сиріт з головної каси Р. Н. Со-

юза в Америці.

Jessup, Pa., Oct. 13th 1906.

John Dziak,

Сьвідки { Мих. Августинський

{ Діонісій Вислюкський

Демко Хованець, предсід.,

Іван Сенько, секретар.

Ч. 15. БВІТ \$145.00

на сто сорок шість доларів, котрі

п. Стефан Митришин отримав яко

посмертну заповогу по доньці Ве-

роні з головної каси Р. Н. Союза

в Америці.

Northampton, Pa., Oct. 14, 1906.

Стефан Митришин.

Сьвідки { Йосиф Геревда,

{ Мих. Лукавський,

Гавриіл Онушак, предсідат.

Михайло Петрик, секретар.

Ч. 16. БВІТ \$21.00

на двадцять один доларів, котрі п.

Михайло Штоффа отримав яко по-

смертну заповогу по сні Івані з

головної каси Р. Н. Союза в Аме-

риці.

Northampton, Pa., Oct. 22 1906.

Михайло Штоффа.

Сьвідки { Гавриіл Онушак,

{ Іван Качмарчик,

Михайло Петрик, секретар.

Ч. 17. БВІТ \$500.00

на п'ятьсот доларів, котрі п. Анна

Петровська отримала яко посмертну

заповогу для сиріт, по мужу з го-

ловної каси Р. Н. Союза в Аме-

риці.

Ansonia, Conn., 1906.

Анна Петровська

Сьвідки { Гавриіл Дзидик,

{ Алексій Горбаль.

Яков Качмар, предсідатель,

Мартин Пелех, секретар.

Братство

св. Арх. Михайла в Елмайра Гайте, Н. Й.

від. Союза 8, буде в місяцю падоли-

сті приймати нових членів без вступ-

ного. Проте, хто в Русинів ще не на-

лежить до жадної нашої організації,

нехай користаєся до доброї нагоди і ви-

писуєся до Братства, бо хто не є членом

Братства, не може бути членом Союза.

Вкладка мала, а леміч велика, однак

кождий член мусить платити місячний

розмет точно, бо як котрий не запла-

тить за 1 місяць, то буде виключений.

Іван Тарбай, секр.

Братство

св. Арх. Михайла, відд. 14 Р. Н. С. в

Ст. Луїс, Мо., повідомляє всіх членів,

що місячні мітинги братські будуть від-

тепер відбуватись в другу неділю

в місяці в новій галі під ч. 2200 S.

Seventh Str. і що кождий член, котрий

не являється на котрий в мітинги без

важкої причини, впадатиме кару 25 цт.

Братство се буде в місяці Новембрі

приймати нових членів без вступного,

а до Союзу після статутів.

Просимо проте всіх Русинів, котрі е-

ще не належать до жадної нашої орга-

нізації, щоб як найчисленніше при-

були до нас на мітинги в падолисті і

вступили в члони нашого Братства, бо

ніхто не знає, що его чекає нині, а що

завтра.

За Виді:

М. Ридзик, пред.,

А. Валаский, нас.,

Гр. Копча, секр.

Братство

Усп. Пресв. Богородиці, відд. 56 Р.

Н. С., в Allegheny, Pa., повідомляє отрим

всіх своїх членів, що дня 11-го новем-

бра с. р. відбудеся річний мітинг в саї-

дуючій порядком денним:

1). Звіт касовий і з діяльності за мі-

нутий рік і 2) вибір нового відділу.

Кождий член, котрий не являється на

той мітинг, буде караний 1 дол. а від-

діловий 2 дол.

Іван Бурка, секр.

Великий Баль.

Великий баль устроєно братство св.

Володимира в Нью Йорку дня 10-го па-

долиста с. р. в Liberty Hall прж 263 E.

Houston Str. Початок бально о год. 7.

вечером. Вступ від особи 25 центів. На

сей баль запрошено всіх нью-йоркських

та дохристиян Русинів і Русинок. Ві-

домо нам, дорогі родичи, що наше брат-

ство є одно з найбільших в Нью Йорку

і околиці, тому відповідно до того по-

старасмося на сю зававу о як най-

ліпшу музику, щоб усі гості могли до-

волі випуляти ся. Валаский моїте ру-

чність, що усі будуть належити обслу-

жені а тим самим цілковито задоволені.

А. Довганюк, пред.,

А. Шеремета, нас.,

Я. Корнат, секр.

Перший великий баль

устроєно Сестричне Братство св. Ольги

в Блумфілді, Н. Дж. в понеділок дня

5. падолиста с. р. в галі Маца ч. 446

Bloomfield Ave. Початок о 7-ій годині

вечером. Музика перворядна. Добрий

буфет в власнім варіді. На сей баль за-

прошено всіх Русинів та Русинок так

місцевих, як і замислових а то в New-

ark, New York, Jersey City і в подальших

плейїнах. За Виді:

Ульяк Шведа, предсідателька; Ульяк

Гіур, касієрка; Марина Хвалюк, секр.

Забавний Баль

в користь рускої церкви св. Івана Хре-

стителя відбуде ся дня 20 Новембра

1906, в Галі „Просвіта“ при улиці 7.

С. С. Пятсбург, Па. Початок бально о

7-ій годині вечер. Вступ 50 центів.

Другий великий баль

устроєно Братство св. Івана Хрестите-

ля в Сеймурі, Конн. дня 5-ого падоли-

ста с. р. в німецькій галі при Third St.

на „котрий запрошено ся всіх Русинів

замислових в Сеймурі, Ansonia, Derby,

Shelton і в інших плейїнах. Початок ба-

льно о 6-ій годині вечером і протягне ся

до 6-ої години рано. Добрий буфет в

власнім варіді. Перворядна музика бу-

де пригравати під проводом самого про-

фесора нью-йоркської банди.

За Виді:

Іван Венцко, пред.,

Ірон Горбаль, нас.,

Василь Д. Ванн, секр.

Вечерок в Нью-Йорку.

устроєно Товариство „Зоря“ в суботу

дня 10-ого падолиста с. р. в Hampton

Hall під числом 46 Ave A., на котрий

має запрошити всіх Русинок та Русинів.

Музика знаменита. Початок о годи-

ні 7-ій вечером. Вступ 20 цт. від осо-

би.

За Виді:

А. Корнат, пред.,

П. Драган, секр.

До всіх відділів Сестрицтва

св. Ольги в Америці.

Повідомляю

що а причини реєстрації Вл. Е. Стру-

тинської, в уряді гол. секретарки, а у-

становлюю п. Стефана Калакуку, Р. О.

Box 4 Jessup, Pa. гол. секр. сестричним

аж до сїдуучої гол. річної конвенції.

Касієркою остає на дальше п. Евдокія

Калакука Box 4 Jessup, Pa. Каса сес-

трична знаходиться в банку First Nat'l

Bank в Scranton, Pa. на імя: сестрицтва

св. Ольги в Америці. Во всіх справах

сест. прошу удавати ся до гол. секре-

тара.

о. Н. Підгорецький, гол. предс.

Відозва до всіх відділів „Се-

стрицтва Св. Ольги в Амери-

ці.“

Сим повідомляю всі відділи „Сестри-

цтва св. Ольги в Америці“, що а причи-

ни відділу до краю Головного секретар-

ки тогочасного Сестрицтва, Головного Уря-

ду сестрицтва устанавлюємо Головним

секретарем тогочасного Сестрицтва до сїду-

учої конвенції. Дякую звязав всі від-

діли, щоб сейчас попросили до ме-

не всі валасности в міжусинні місяці,

як: виконав, переступили асист, чеськ, мо-

ні-ордері і т. д., котрі треба виписувати

на імя Головної касієрки: Евдокія

Kalkuka, Treasurer. Також сим новопри-

ступивших членів, виключених, або

супспендованих і т. д. Також щоб по-

просили до мене всі декларації і ва-

льовий список членів в кождого міся-

ця. Стефан Калакука, головний секретар

сестрицтва Св. Ольги в Америці.

Адресувати треба:

ють ся в другу неділю по першій. Адреса: Anthony Klym, Box 26, Smoke Run, Pa.

Від. 137. Братство сьв. Георгія в Вест Сенека, Н. Й. А. Боднар, предс.; П. Манько, кас.; І. Горюх, секр. Митинги відбуваються ся в другу неділю по першій. Адреса братства: John Horoch, 619 Center str., West Seneca, N. Y.

Від. 138. Товариство І. Наумовича, в Філадельфії, Па. К. Смакула, предс.; А. Келлій, кас.; С. Муранка, секр. Адреса: 440 Olive str., Philadelphia, Pa. Митинги відбуваються ся в другу неділю місяця.

Реформи на кладовищі.

Насамперед мусить бути задоволені з теперішнього ладу державного будувати вишані і вистріляні, Росія має бути перемінена в величезне, засіяне могилами кладовище, а відтак доперва прийдуть ліберальні реформи. — Таке заповідає оголошений указом царским комунікат російського правительства, така е програма Столипіна. Росія довго ждала на сю програму. Що в ній будуть грозьби і пусті обіцянки, ніхто не сумнівав ся. Однак надіяла ся, що окрім грозьб і обіцянок програма заповість бодай одну яку конкретну реформу, котра могла би успокоїти населене Росії надією, що держава таки з часом буде могла перемінити ся в конституційну державу без моря крови. Тимчасом і ся програма, як всі дотеперішні програми російських правительств, зіплена з самих грозьб і голословних тапустах обіцянок. Комунікат Столипіна доказує, що царське правительство, хоч вже рішило ся дати Росії конституційний лад і конституційну управу, без кнута в руці не уміє відзиватися до народу, що навіть, коли прирікає уступки і реформи, робить се під знаком шибениці.

Що з того, що комунікат заповів, буде сповнене, і як воно буде виконане, ніхто нині не потрапить певно вгадати. Одно лише певне: Росія дістає виімковий стан з наглими судами, яких історія не знає. У всіх округах, в котрих оголошено військовий стан, або стає скріпленою охороною, будуть введені „полеві військові суди“, без слідства, без переслухання свідків. Замість депортації на Сибір, кожний що попаде в руки такого суду, до 24-ох годин зависне на шибениці. Богата в військові суди історія — з винятком історії пановання Польщі на Україні, — таких судів не знає. Ся новість е заслугою Столипіна і ся „реформа“ буде на віки звязана з його іменем. Військовими судами, котрі вже нині урядують, або зачнуть урядувати завтра, Столипін хоче зреформувати Росію, хоче дати їй „новий лад, оснований на законі і раціональній свободі“, „свободу віроісповідання, ненависть особі, горожанську рівність“. Сі реформи заповів Столипін рівночасно, одним віддиком разом

з проголошенням наглих судів... військових... Цинізм і шал!

Військові суди мають функціонувати всюди, де заведено військовий стан, або скріплену охороною. Творити будуть їх самовільно губернатори, а в їх склад мають увійти виключно офіцери. Від сих судів нема відклику, нема апеляції. Суди зберуть ся до 18 годин по евентуальних бунтах, заворушеннях і атентах, а їх вироки будуть виконуватися найдалше до 24 годин. Найбільше зависне на шибениці таких, котрі з революційних рухів не мають нічого спільного. Сі суди, то одна позитивна річ в програмі Столипіна. Все инше, то обіцянки, відложені на час довший, ніж ad calendas graecas. Окрім дрібних обіцянок, котрі ніби мають бути здійснені зараз, всі важніші реформи правительство вастерігає Думі, котра доперва за пів року має бути вибрана.

Мимохіть насуває ся питання: Чому правительство, коли воно вже так респектує Думу, що не хоче само полагоджувати справ належачих до компетенції Думи, не скликає її сейчас. Прецінь правительство, котре хоче побороти заворушення і атентати, знає, що по скликанню першої Думи заворушення притихли а атентати устали, а викликало їх на ново розв'язане Думи. Замість заводити військові суди і засівати цілу Росію шибеницями, ліпше скликанням Думи відразу утихомирити Росію і не давати такою програмою, як послідня програма Столипіна, революціонерам нового зброю в руки.

Зміст комунікату Столипіна і заряджене нових, небувалих в світі репресійних средств, можна пояснити хіба тим, що окружене царя опанував якийсь шал. Всі ті репресії деспотизму не виратують, бо не убють тої свідомості, яка о кінченості конституційного ладу опанувала найширші маси російських народів. Заворушення раз задоволені, вибухнуть в короткім часі з подвоєною силою. Се невдоволене мас є до теперішнього ладу, є також невизначеним жерелом для боєвих дружин російської революції. Згинуть сотки в руки ката, або й від власної бомби, то на їх місця прийдуть сотки других. Цілий світ переконаний, що ані зарядженими вже, ані евентуальними ще острійшими репресіями російське правительство революційного руху не здавить. Лише побите сліпотю окружене царя не хоче сего знати. Ратоване потрясено в своїх підвалинах авторитаризму, ратоване пановання бюрократії такими средствами, як військові суди, доведе до того, що за упокою Росії цар і бюрократи будуть дорожше, будуть мусіли в своїй власті відступити народові більше, ніж се, чим сей народ нині вдовольняв би ся.

Всячина

ЗАГАДКА.

Слідуючу загадку публікує уже від довшого часу часопис „Boston American“.

Ось она:

Разу одного мав мійський судія розправу, в котрій як звичайно була жінщина. Покликану, питає судія: „Як ся називаєш?“, „Jane Symonds“, відповідає вона. „Кілько маєш літ?“, питає судія. „Well“, відповідає свідок, „Я є найстарша в родині. Єсть нас п'ятнадцять, а межі уродинами кожної було акурат рік і пів. Я маю вісім разів тільки літ, що моя сестра Ева, котра єсть наймолодша в родині. То ви можете собі вирахувати, кілько я маю літ. Читателі висше поданої часописи подають кожного дня відповіді — загадки однак ніхто еще не відгадав.

Ану! хто з поважаних читачів „Свободи“ відгадає сю загадку, зволить подати до газети „Свободи“.

П. М.

ПСИ І КОТИ З НОВИМИ НИРКАМИ.

На зборах британського товариства лікарського в Торонті оператор д-р. Корнел, університетський професор в Нью Йорку, показав сими днями два коти і два пси, що мали вставлені нові нирки, виняті иншим котом і псам. Звірята з новими нирками мають ся цілком добре, а нирки функціонують у них цілком правильно. Одна кітка вже від двох місяців має нові нирки. Декотрі лікарі віщують тим дослідам д-ра Корнеля важні успіхи також і при ліченню людей, хоч поки-що призначають, що для хорих людей трудно буде роздобути нирки від здорових.

ОСТРОВ РОБІНЗОНА.

Підчас послідного землетрясіння в південній Америці філії Великого (інакше: Спокійного) океана затопили так званий острів Робінзона.

Острів Робінзона належав до групи трох островів, відомих під спільною назвою Жузи Фернандес, які знаходяться в кільканайцять миль від чилійських берегів. Довгий час на сих островах тримали злочинців, а потім їх наймали під випас скотарам. Сі острови належали до республіки Чілі.

Звідки взялась назва: „Острів Робінзона?“

Підчас війни Німеччини і Англії з Францією, 1701—1715 рр., Англії задурили зупинити французьку торгівлю в еспанських колоніях. Для сєї мети вони послали військові кораблі на Великий океан.

Два такі кораблі узброїли 1708 р. брістольські купці і зробили начальником сих кораблів капітана Вуда Роже. Два 2. лютого 1709 р. сі кораблі задержали ся при островах Жуан Фернандес, щоби набрати води; на островах сих, як газали, ніхто ніколи не жив.

Тимчасом Англії побачили на одному острові огонь і капітан післяв човни, щоби довідати ся, хто живе на острові. Човни привезли тільки одного чоловіка одягненого в звірячі шкери.

Капітан довідав ся від него, що він зве ся Олександр Селкірк, був старшим на одному кораблі, посварив ся з капітаном того корабля і за кару его полишили на острові, де він пробув чотири роки і чотири місяці.

Капітан Вуд Роже записав пригоди Селкірка і вони були потім надруковані в одній німецькій газеті, в Гамбурзі 1713 р. На основі сего оповідання англійський письменник Данило Дефое написав свою знамениту повість „Пригоди Робінсона“, що її досі з великою охотою читають, особливо діти і молодь. Та повість е переведена й на руську мову і можна її дістати в книгарні Тов. ім. Шевченка у Львові а також в Рускій Книгарні в Скранттон, Па.

СЛАВ'ЯНЬСКА ВИСТАВА В ПРАЗІ.

Як подає „Рідний Край“, полтавська губернска земська управа одержала сими днями з чеської Праги запит, чи спочуває вона в тому, щоб скласти ся в Празі слав'янська вистава і чи годить ся вона з часом вистави, призначеним на 1910 рік. Дуже цікава річ, що сей запит висловлено у к р а ї н ь с ь к о ю м о в о ю, а не офіційною російською. Виходить, що й Чехи при звичають ся до української мови не через те лиш, що вона їм братня, а й через те, що се мова 30 мільйонного народу українського. Ся слав'янська вистава має у найближчий час замінити ту всеслав'янську виставу, яку мало ся класти в Петербурзі а котра через попередні й сучасні події відложена на необмежений час. Слав'янська вистава має бути дуже цікава. Зарядчики тої вистави поставили для себе завдання, щоб слав'янська вистава в чеській Празі виявила повний образ культурного і промислового стану усіх слав'янських народів, щоб всякий, хто розглядати-ме сю виставу, уявив собі, який історично-культурний образ має кожний слав'янський народ, наскільки кожний слав'янський народ розвів свою літературу, науку, штуку, усякий свій промисел, з якого живуть люди, свої ремесла, свою торгівлю і инше. Засланий до полт. губ. зем. управи запит з поводу слав'янської вистави підписано „Тимчасовим відділом для улагодження слав'янської вистави в Празі в 1910 році“.

118

ХТО ВІДПОВІДАЄ ЗА ОДІЖ МОЛОДІЖИ ШКІЛЬНОЇ, яка пропала в школі підчас шкільної науки? Се питання рішив на днях виспий суд в Гамбурзі. Одно-

му ученикові пропав плащ, завішений в коратарі шкільнім. Мати подала жалобу на управу школи і суд засудив заряд на зворот відшкодовання в сумі 70 марок. Подано ось такі мотиви: „Родичі, котрі посиляють діти до школи а платять оплату, включають певного рода договір; школа дає науку, опіку і т. д., а родичі дають оплату. Заряд школи мусить отже так варядити, щоби сі, що користають зі школи, не поносили ніяких страт. До сих варяджень належить і безпечне місце і захист для зложених чи повішених частий одяжки (плащів, шапок чи капелюхів і т. д.). Коли отже ученик нічого не завинив і не спричинив легкодушно утрати своїх річий — тоді відповідає власть шкільна за все і має покрити кошта відшкодовання.

ЦАРСЬКІ ДОБРА.

З вісім мільйонів десятих (1 десятина—1.09 гектара) землі, що належать до апапанжевих дібр, між ними п'ять мільйонів десятих аїса, має бути на основі указу з 29-го серпня с. р. 1,800,000 десятих проданих селянам. Питане тепер, кілько лишає ся ще цареві землі? Відповідь на се не така легка, бо цар має в європейській Росії багато дібр, котрих простір дуже трудно обчислити. Ті добра то его приватна власність, бо доходи з апапанжевих земель пливають лише в часті до царської скарбниці. Крім того належать до царя на Сибірі альтайська копальняна область і в Нерчинську. Альтайська копальняна область обнімає простір 380,000 квадратних верст або 7,800 географічних квадратних миль, отже десять разів так великий як Швейцарія. Ся область є належить до державних домен (що виносять без апапанжевих земель 112,280,000 десятих, з котрих 108,021,000 десятих вкраті лісом), але творять частину т. зв. кабінетових дібр і є чистою приватною власністю царя. Власністю кабінету стала ся область в половині 18-го століття, за посередництвом Демідова, котрий перший розпочав тут колонізацію і копальняний промисел. Нерчинські добра творять осьму частину забайкальської області і обнімають 538,890 квадратних верст. „На полудні граничають вони з Монголією і займають найбільшу частину трикутника, утвореного між ріками Шілка, Аргун і Амур пише Кенан в своїм творі про Сибір. Сему авторови завдячуємо також живописний опис Альтайських гір. „Ще ніколи в моїм життю — каже американський подорожний — не бачив я гірської країни, такої гарної як ся, хотия і перейшов довж і попереки Сієру Невада, гори в Нікарагуа, на Камчатці і Кавказі. Коли є де на світі краєсте положене село як ся стація, то я об'їду зем-

лю довкола щоби его віднайти!“ Будь що-будь царь не є ще такий бідний чоловік, коли він задержує собі ті обі копальняні області, що поминувши вже їх величину, славлять ся мінеральним багатством. 6-го предки, пр. Петро Великий вдовольняв ся далеко скромнішим добром. Зараз як лише обняв правліне державою, передав свої добра, унасліджені від батька і діда, державі. Для себе задержав лише одну посілість з 800 підданими в новгородській губернії, що уважаєть ся батьківщиною родини Романових.

Перший Руский Банк в Наагара Фолс

і Агента Рільно-Нотаріальна Петра Шевчика

в NIAGARA FALLS, N. Y.

Брати Русини! Посилайте гроші вашим родинам через Банк Шевчика, бо тоді ви певні, що ваші гроші не можуть пропасти. Не від днесь знають люди Шевчика як стародавнього бізнесіста. Від року 1896 провадить він свій інтерес і по широруски обходить ся з людьми. В протягу 10 літньої праці не найде ся з его костюмерів ані оден, щоби був скривджений на одного цента. Если би хто знайшов ся з костюмерів при посилці гроший або купні шифкарт скривджений на яку небудь суму то зволить зголоситись публічно а дістане надгороду.

Шевчик продає шифкарти на всі корабельні лінії з краю і до краю, в Америці і на цілу Канаду до всіх портів.

Він заагадує також всякі справи військові. Хто заведбав контролю або вправу а не хоче мати жадної кари при повороті до родинного краю, або жадав би собі відбутися тут асентрунок, нехай удасть ся до него. При кожній спосібності удавайтеся до него, а він вам допоможе, бо єсть нотаріушом публічним.

Шевчик спродает доми і лоти на цілій Наагара Фолс і околицю о много дешевше як другі агенти. Тож горніть ся до свого брата Русина, а чужих ще вам ворогів покиньте.

Его адрес:

Peter Szewczyk,

1223 E. Falls St., Box 243, Niagara Falls, N. Y.

Зол. годинник і ланцюжок

ДАРОМ

ЗОЛОТЕ ПЕРО ТАКОЖ. Правдиве, золоте перо гарантоване поволучає 14 к. золотом, приходить в гарній скриньці. Продають его всюди по 2 дол. Пийли нам 50 ц. і свій адрес а ми вишлемо тоби се гарне перо і 25 всіяких золотих річий по 10 ц. одна. Коли їх продали і дістанеш 2.50 дол. задерж собі 50 центів а нам пийли 2 дол., тоді ми вишлемо тоби зовсім даром Американський золотий годинник, гарнотаваний, що буде держати добре час. Можете дістати музичний або жіночий годинник і не буде тебе коштувати ні цента. Вишлемо для ділачу першого перо і хрестик сля золотіє се змісто золотого пера а 50 центів, які тоби авернуть ся, коли продаш золоті річи.

CROWN JEWELRY CO.

Dept. 167, 163 E. Randolph St., Chicago, Ill.

ПАМ'ЯТАЙТЕ НА ХЛОПСКИЙ СТРАЙК. ФОНД!

Російська Охотничья Флота

Нова пасажирська пароплавна лінія з Нью Йорку до Роттердама і Лібава або назад без пересадки великими двошрубними, скорими пароплавами "Смоленск", "Петербург" і "Саратов".

Дорога з Нью Йорку до Роттердама або назад, триває 9 днів; з Нью Йорку до Лібава або назад 12 днів.

Ціна шифарт: 3 Нью Йорку до Роттердама або з Роттердама до Нью Йорку перша класа 70 дол., друга класа каюта 37 дол., третя класа загальна на 30 дол.

3 Нью Йорку до Лібава: перша класа 87 дол., друга класа каюта 47 дол., третя класа загальна 37 дол.

3 Лібава до Нью Йорку: перша класа 87 дол., друга класа каюта 44, третя класа загальна 34 дол.

Кораблі відходять з Нью Йорку "Петербург": Вторник 13 Новембра в полудне.

"Смоленск": Вторник 27 Новембра в полудне.

Генеральні Агенти: C. B. Richard & Co. 31—33 Broadway, New York.

Година на ціле життя \$5.95

Правильний 14 к. Золотом повнений і не пошкоджений годинник з середнім "14 к" гарантований на 20 літ. Виглядає як щиро золотий годинник але є сріблястий, гарно гравірований або простий з мікроскопічними осередком, імпіями, волосом і білим емальованим циферблатом; можете його дістати в лийі небуль величчю: мужський номер 18 або 16 і жіночий, номер 6 або 8. Висока експресом C. O. D. і новозавантаженого оплатити перед відшкодуванням. Служ переконатися, що це найкращий годинник за ці гроші, заплатити агентом \$5.95 і кошти експресу. Гарний ланцюжок додає даром, а хто прийде вперед гроші, дістане гарне золоте перо або золотий ланцюжок і хрест даром і заощадити кошти експресу. Не бійтеся: ми стоїмо за це, що говоримо. Той сам годинник з осередком Elgin о \$2.00 ближче. Пишіть вранці що хочете.

CROWN JEWELRY CO. Dept 168, 163 E. Randolph St., Chicago, Ill.

Одинокий руский адвокат і нотар з Галичини Др. Юліан Чупка.

Всі справи в судах і у скляєрів в повітах Люберне і Лякаванна.

Всі справи судові, повновасти, контракти, справи військові в Галичині.

3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa. там де банк Неймета.

Приїжджає до Скрентон що Понеділка і Четверга о годині 6 вечером.

402 S. Washington Ave., Scranton, Pa. там де банк Райхмана.

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read The International Socialist Review

ask your newsdealer for it or send 5 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Capitalism. No free copies. CHARLES H. KERR & COMPANY, Publisher, 58 FIFTH AVENUE, CHICAGO

— Хто приїде мені докладні адреси своїх анагоним перебуваючих в Америці, тому вийшло в пресі маю мапу Австрії або Америки, або красну книжку до молени.

John Nemeth, 457 Washington Str. New York City.

Куди посилаете адреси, нашіптіть, що ви читались оголошене в "Свободі".

— "СВОВОДА" посилає гроші до всіх частин світа по тій самій ціні, що всім чужим агентам. Гроші дозодять до краю за 12 днів. Чого волочиться по чужих, коли свої можуть нас так само обслужити. Адресуйте: SVOBODA, Box 353, Scranton, Pa.

— Випишіть са до "Читальні". Листе 1.50 дол. на рік. За ті гроші буде діставати одну цікаву книжку кожне місяця. Адресуйте: CZYTALNIA, Box 353, Scranton, Pa.

Ся \$30 годинка за 1.50 дол. на місяць. Найліпша спеціальність купити золотий годинник за 30 дол. з гарантією на 20 літ вибиту на собі. Осередок дуже добрий, 17 каменів. Має патентований регулятор і не змінює на міну. Для тих що люблять годинку, яка тримає добрий час, се як раз годинка — а тіде в сторі не купите сї лише 30 дол. Щоб розголосити сию годинку як найширше, а протату слідує чини 30 дол. вишлемо сї кожному за 15 дол., в котрих 6 дол. і експрес заплатити коли годинка до вас прийде, експресовому агенту, а 9 дол. заплатити місячними ратами по 1.50 дол. на місяць. Если приїдете 6 дол. в замовленню, вишлемо вам годинку реєстрованою поштою і ланцюжком і додатку — даром. Як бачите, то після заплати 6 доларів годинка є вашою власністю. Ми віримо вам і знаємо, що решту 9 дол. сплатите нам місячними ратами. Служ хочете заплатити за годинку готівкою, продамо вам сї за 13.50 дол. Пишіть чи писати вам жіночий чи мужський годинник і в одну ковертку чи двома.

M. Rech & Co., Dept. 319, 161 Randolph Str., Chicago, Ill.

На продаж тано 2 лоти 40x150 і 45x150 (один з них корнеровий) в Скрентон, Па. Ближних пояснень уділяє Редакція "Свободи".

ОДИНОКИЙ РУССКИЙ ГОТЕЛЬ Д. ГОЛОДА

38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Кожний Русин маючий яку небуль потребу в Нью Йорку, чи в околиці, повинен вступити до того готелю, бо тут дістане найздоровіші і найтаншій напиться всякого рода і пораду, де найлучше купити шифкату.

Dr. J. SZLUPAS, 1419 N. Main Ave., Scranton, Pa.

Можна его бачити в офісі: від 8-ої до 10-ої год. рано, від 2-ої до 4-ої попол., від 7-ої до 10-ої вечер. Old Phone 1269—B

ЖЕЛІЗНИЦЯ ЛОРЕЛ ЛАЙН

Тренз відходять зі Скрентон в будні дні від 1-ої до 6-ої рано що годинка, з 6-ої рано до 12 в нощі що 20 минут в Неділю відходять тренз від 1-ої рано до 7-ої годинки, в 7-ої рано до 12-ої в нощі що 20 минут. Від 3.20 до 6.40 кождодин тренз ходять що 10 минут. До Виласбері їде тренз всего 41 минут, а експресовий, що відходить зі Скрентон (крім Неділі) о 6.36, 8.16 і 10.36 рано з 2.16, 4.36 пополудня їде лиш 33 минут. Навлі карп їдуть до Ньюборт Парку і Пінсбергор. Ми перевозимо також пакунки.

Dr. WYLY, Jr traffic manager Scranton, Pa.

David Fuhrman 222 Lackawanna Ave. SCRANTON, PA.

Виробляє Братські відзнаки. Шапки. Пояси. Уніформи. Фани Шовкові і вовняні. 2- Old Phone 564-B

Даремні Фарми! 6

Хочеш довідатись про край де уряд дав новим поселенцям найгарнішу волю новим даром, про край де 100,000 Русин-нама тепер добре поводити ся.

Великий Канадійський Північний Захід.

Служ так, то не занедбай писати малу суму, бо лиш \$1 як річну предплату на одинок руску часопис в Канаді, чаюпася яка що тяжка переповнена фактами про поступ сего краю, особливо між Русинами там поселеними.

Русно-Англіійський і Англіійско-Русний Таумач. Книжка, яку кождий Русин повинен мати. Вийт ся скоро по Англіійськи. Написана і надрукована так, щоб васпокоити жадає Русинів в Америці і Канаді. Много помічник і поучаючих піддлів. Ціна \$1.50.

Канадійський Фармер Р. O. Box 82, Winnipeg, Can.

Ф. Памм, Краків, ул. Зелена 3, Австрія, Галичина, висилає славіні в цілім світі власні годинки іменковані "ROSKOPF" докладно на міксту урегюловани по 2 дол. Ті самі правдиві патентовані 4 дол., ті самі в трьох срібними накривками урядово стемпльовані 5 долар. Ті самі правдиві патентовані 7 дол. Ланцюжки срібні урядово стемпльовані 1 д., мікційні 1.50 дол., дуже мікці 2 дол. При замовленню належають відповіду квету прислати. Оплата від пакки до Америки вносить 50 центів. На жадає посилає великий Листоуванний ціпник дармо і оплатно.

Г. Памм, Краків, ул. Зелена 3, Австрія, Галичина, висилає славіні в цілім світі власні годинки іменковані "ROSKOPF" докладно на міксту урегюловани по 2 дол. Ті самі правдиві патентовані 4 дол., ті самі в трьох срібними накривками урядово стемпльовані 5 долар. Ті самі правдиві патентовані 7 дол. Ланцюжки срібні урядово стемпльовані 1 д., мікційні 1.50 дол., дуже мікці 2 дол. При замовленню належають відповіду квету прислати. Оплата від пакки до Америки вносить 50 центів. На жадає посилає великий Листоуванний ціпник дармо і оплатно.

Перша Руска Юлійна Фабрика Цигарів Івана Париляка в Тервил. Конн. Панове бизнесмени! Купуйте цигара у свого, у Русина, а тим научите і своїх костюмерів, аби купували у вас а не у чужих! Если ви не купуете у свого, то не дивуйте ся, если свої будуть вас оминати. Свій до свого! 40— JOHN PARYLAK, FINE CIGAR MANUFACTURING, P. O. Box 388, Terryville, Conn.

Народний Банк 402 S. Washington Ave. на розі River St. Там де була Брашна антена. SCRANTON, PA.

Гроші найліпше посилати через Шифкату по 30 доларів. Нотаріально-адвокатська канцелярія. Продає молитвенні книжки і світські читанки. Не забудьте: Народний Банк, 402 S. Washington Ave., Scranton, Pa.

Л. Корибский Канцелярія Адвокатска 33 Broadway, New York, N. Y. Бюро Адвокатске провадить всякі справи судові, цивільні і карні. Вирабляє повновасти, завішання, контракти купні і продажі, даровизни, скрипти довжні, цесії. Справи спадкові і подання гіпотечні, вирабляє позички гіпотечні і сплату довгів. Посередничить при продажі майна в краю. Бюро Нотаріальне займає ся легалізацією всіх правних документів. Справи Війскові, як подане оувільнене від контролю і вправ, о асентерунок в Америці залагажує моя Канцелярія війскова.

Лиш 30 доларів! За шифкату з Роттердаму до Нью Йорку або з Нью Йорку до Роттердам. Дорога морем триває 9 днів. Кораблі відходять: 3 Нью Йорку: В Вівторок Новембра 13 в полудне. В Вівторок Новембра 27 " В Вівторок Децембра 13 " В Вівторок Децембра 27 " 3 Роттердаму: Октобра 26 го, Новембра 10 го, Новембра 24-го, Децембра 7 го. ТІ САМІ КОРАБЛІ їдуть також просто до ЛІБАВИ в Росії, і назад. Шифкарта з Лібава до Нью Йорку коштує \$31.50. з Нью Йорку до Лібава \$37.00. Хто їде в Росії і хоче мати пашпорт, мусить доплатити до шифкарти 10 доларів за пашпорт. Шифкати і ближших пояснень можна дістати в редакції "СВОВОДА". SVOBODA, Box 353, SCRANTON, PA.

Чи чули Ви, що "Свобода" посилає гроші до краю? Чомуж посилає все ще гроші через чужих? Хто пішле до нрау через "Свободу" не менче 50 доларів нараз, той дістане в дарунку гарний налендар.

Адрес: SVOBODA, BOX 353, SCRANTON, PA.

Позолочувана Годинка за \$3.98 ніхто доси не продавав. Ми пишемо Вам до оглядення сию гарну 14-каратову золотом Подвійно Золочену годинку C. O. D. за \$3.98 і оплати експресу. Гварантія на 20 літ і ланцюжок в кождо годинку. Служ дістане не чорніє як другі, тримає добрий час і виглядає як 40-доларова щиро золота годинка, а деки купці продають сї по \$10.00. Оли пишете вперед \$3.98 дамо вам в дарунку перстень або ніж і оплатимо режістровану пошту через що не будете мусити платити експресу. Дармо одна годинка сля купите або сиродасте шість. Пишіть чи прислати вам мужеску чи жіночу годинку. 34-38

Глобе Мдсе Со. Dept. 7, 161 Randolph Str., Chicago, Ill.

Вироба брації, малю, шапки, хортени, уніформи. Ціни і проби вислає даром. МОСТЕ ПИШАТИ ДО НАШО РУСКИ, СЛОВОБЕСИ АБО ПОЛЬСКИ. R. H. MORGAN, 13 N. Main St., Shenandoah, Pa.

HARRY NEEDLE 2- Адвокат і Нотар Публичний Повинає гроші на праперти. Заступає в справах кримінальних і цивільних. Офіс: 910—911 Mears Bldg., Scranton, Pa. Вечерами: Spitz Bldg., Oliphant, Pa. Розуміє по руски, польски і словачки.

ЧИТАЙТЕ! Спис книжок, які продаємо: Америка... 15 ц. Ангел та пустельник і т. і... 15 ц. Бібля Велика... 2 дол. Берба клас і чому робітники організують ся... 15 ц. Весела книжочка в ображках... 30 ц. В Старім і Новім краю... 25 ц. Грехи міліонерів і т. н. С. 7... 15 ц. Держа в історії православної місії в Америці... 10 ц. Держа пре звязі... 30 ц. Дві левади і т. п. С. 5... 15 ц. Дорога любови, то Божа дорога... 15 ц. С. 6... 15 ц. Емігрант... 15 ц. Женьєр... 10 ц. Журавлі... 15 ц. Житє Ісуса Христа... 1.50 дол. Житє, вярбіє, організації і т. п. в Спол. Державах... 15 ц. Зуб на зуб... 10 ц. Кавки про Жидів... 15 ц. Історія Русів в ображках... 10 ц. Камітал і прада... 15 ц. Книжка Рахункова... 50 ц. Календар... 25 ц. Марія... 10 ц. Многострадальний народ, огляд історії українського народу... 20 ц. Навернений Грішник... 30 ц. Народний рух австро-угорських Русинів... 15 ц. Новий Завіт... 10 ц. Образи і загадки... 10 ц. Оповідання... 15 ц. Оповідання про вадрих богів... 10 ц. Про відступників від рос. православія... 10 ц. Про нутро землі... 25 ц. Підземні скарби... 25 ц. Пенуся... 10 ц. Псалтир... 10 ц. Ресмова Псалма, в Русині... 10 ц. Руско-англіійський словарець... 30 ц. Радіійні віровани старинних народів... 20 ц. Смерть... 10 ц. Стародавні малю та оповідання... 15 ц. Стеневі люди... 15 ц. Страж... 20 ц. Тарас Шевченко... 15 ц. Тимко Гаврилюк... 15 ц. Умля в Америці... 20 ц. Хто в чого живе... 15 ц. Які то є люди на землі, а 20 ображками... 50 ц. Як мужик ходив до царя правди шукати... 15 ц. Через кордон... 15 ц. Атлас цілого світа, англійський, 105 мап, над 300 сторін, подає імена і людність 40,000 міст цілого світа 1 дол. Мапа Сполучених Держав і цілого світа 4 стопи широка а 6 стіп довга (інші продають по 5 дол.) у нас лиш 2 дол. Адрес треба всегда виписати англійськими буквами і то дуже виразно. Адресуйте: SVOBODA, Box 353, Scranton, Pa.

ФАРМИ! ФАРМИ! ФАРМИ! Загалом кождий питає: Що буде дальше? Чи піде робота? А може буде страйк? Ніхто не може на се певно відповісти. Чи знаєте де не потрібуєте боятися страйку? — На фармі. На фармі не маєте "боса", ніхто вам не розказує, ані в роботі Вас не нажене.

Я вам поможу, стати незалежним. Купіть собі фарму. За моїм посередництвом можете собі купити фарму в стейтах Вірджинія, Норт Каролайна і Алабама. Добра земля, воздух і вода. Родить ся пшениця, жито, овес, кукурудза, тютюн, виноград, бандурки і всяка зеленина. А все можете добре продати і за готові гроші. — Пишіть на адрес: JOHN JELINEK, 1116 PINE ALLEY, BRADDOCK, PA. Напишіть десять прочитали се оголошене.

Сливовиця Виска MORRIS FORST & CO. COR. SECOND AVE. & SMITHFIELD ST., PITTSBURG, PA. Нас знають в цілій Америці, що ми продаєм ліпшу виску за ту саму ціну як хтонебудь другий в Америці. Платимо експрес від замовлень висше \$5.00 на всхід до Нью Йорку і на захід до Чикаго. На дальші віддалення опускаєм 10 прд. на оплату експресу або фрейту. Враз з замовленем посилаете готівку в режістрованім листі або поштовою переказ до Morris Forst & Co., Cor. Second Ave. & Smithfield Str., Pittsburg, Pa. Пишіть по приватний ціпник. Всі мови. MORRIS FORST & CO. Cor. Second Ave. & Smithfield Str., Pittsburg, Pa. ТОРНОЛЬ

Оден з найбільших броварів в Америці. ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЄВИЙ СПОСІБ, БЕЗ ВСЯКИХ ПРИМІШОК. Хто лиш раз по Голова від него коштує сего пива, ніколи не болить, то иншого вже не боєсть здорове і буде пити. НЕ ТРЕБА ЕГО ЗРЕПШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ. E. ROBINSON'S SONS, LAGER BEER BREWERY, 435 to 455 N. 7-th Str. SCRANTON, PA. Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333. NIGHT CALL 4854.